

Stenografični zapisnik

osme seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 7. oktobra 1884. l.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina. — Vladni zastopnik: Deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi člani razun: dr. Hinko Doleneč, dr. vitez Ljudevit Gutmannsthal-Benvenuti, Karol Rudež in baron Alfons Zojs-Edelstein.

Dnevni red:

- 1.) Branje zapisnika o VII. deželnozborni seji dné 3. oktobra l. 1884.
- 2.) Naznanila zborničnega predsedstva.
- 3.) Priloga 42. — Poročilo deželnega odbora o zistemiziranji plače za službo deželnega koncipista.
- 4.) Priloga 36. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: A. o dednem pravu na kmetih in o kmetiskih domovih, B. o pristojbinah (k prilogi 14). — Specialna debata.
- 5.) Priloga 39. — Poročilo gospodarskega odseka o načrtu postave gledé pogozdovanja Krasa na Kranjskem (k prilogi 31).
- 6.) Ustna poročila finančnega odseka o prošnji:
 - a) Ljubljanske ljudske kuhinje za podporo;
 - b) gimnazijskega vodstva Kočevskega gledé podpore za učence.
- 7.) Ustno poročilo upravnega odseka o § 3., marg. št. 9. letnega poročila: «Enketa za posvetovanje načrtane postave o govedoreji».
- 8.) Priloga 41. — Poročilo upravnega odseka o predlogi deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt deželne postave gledé doneskov zavarovalnih družeb in društev k stroškom gasilnih straž, ter v podporo onesrečenim gasilnim stražnikom, in o katerem se poroča o vprašanji zarad vpeljave prisilnega zavarovanja (k prilogi 25).
- 9.) Ustno poročilo upravnega odseka o § 6. letnega poročila: «Občila».
- 10.) Ustna poročila finančnega odseka o prošnji:
 - a) Zapletel Marije, vdove stanovskega kancelista, za miloščino;
 - b) vodstva ljudske šole v Premu gledé podpore za napravo brvi čez Reko;
 - c) Šumija Franca gledé podpore za izdajo arhiva za domoznanstvo;
 - d) šolske občine Cérkniške gledé posojila 2000 gl. v namen razširjanja šolskega poslojja;
 - e) Tomšiča Ivana, urednika «Vrtca», gledé podpore;
 - f) Prašnikarja Mateja, bivšega učitelja na šoli za silo, gledé miloščine;
 - g) učiteljev Kamniškega okraja za dovoljenje funkcijskih doklad, odškodovanja za stanovanje in predplačil;
 - h) Pirnata Jerneja, šolskega učitelja v Prečini, da bi se mu priznala II., III. in IV. starostna priklada.

Stenographischer Bericht

der achten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 7. Oktober 1884.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Dr. Heinrich Doleneč, Dr. Ludwig Ritter v. Guttmannsthal-Benvenuti, Carl Rudež und Alfons Freiherr v. Zojs-Edelstein.

Tagesordnung:

- 1.) Lesung des Protokolles der VII. Landtags-Sitzung vom 3. Oktober 1884.
- 2.) Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
- 3.) Beilage 42. — Bericht des Landesauschusses, betreffend die Systemisirung des Gehaltes für die landschaftliche Concipistenstelle.
- 4.) Beilage 36. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Ackerverhältnisse in Krain, betreffend: A. die Bauernerbfolge und bäuerlichen Heimstätten, B. Gebüren (zur Beilage 14). — Specialdebatte.
- 5.) Beilage 39. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses mit dem Gesetzentwurfe, betreffend die Karstaufforstung in Krain (zur Beilage 31).
- 6.) Mündliche Berichte des Finanzauschusses über die Petitionen:
 - a) der Laibacher Volksküche um Subvention;
 - b) der Gymnasialdirection in Gottschee um Schülerunterstützung.
- 7.) Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über § 3, Marg. 9 des Rechenschaftsberichtes «Enquete zur Berathung eines Gesetzentwurfes, betreffend die Rindviehzucht».
- 8.) Beilage 41. — Bericht des Verwaltungsauschusses über die Vorlage des Landesauschusses, womit der Entwurf eines Landesgesetzes, betreffend die Beitragsleistung der Feuerversicherungs-Gesellschaften und Vereine zu den Kosten der Feuerwehren und zur Unterstützung verunglückter Feuerwehrmänner, vorgelegt und über die Frage wegen Einführung zwangsweiser Feuerversicherung berichtet wird (zur Beilage 25).
- 9.) Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über § 6 des Rechenschaftsberichtes: «Communicationen».
- 10.) Mündliche Berichte des Finanzauschusses über die Petitionen:
 - a) der Zapletel Marie, ständische Kanzlistenswitwe, um Gnadengabe;
 - b) der Volksschulleitung in Prem um Subvention zur Herstellung eines Steges über den Refafluß;
 - c) des Franz Schumi um Unterstützung behufs Herausgabe des Archivs für Heimatkunde;
 - d) der Schulgemeinde Birtnitz um ein Darlehen per 2000 fl. behufs Erweiterung des Schulgebüudes;
 - e) des Tomšič Ivan, Redacteurs des «Vrtca», um Subvention;
 - f) des Prašnikar Matthäus, gewesenen Nothschullehrers, um Gnadengabe;
 - g) der Lehrer des Bezirkes Stein um Bewilligung von Functionszulagen, Quartiergeldern und Gehaltszuschüssen;
 - h) des Pirnat Bartholomäus, Volksschullehrer in Prečna, um Zuerkennung der II., III. und IV. Dienstalterszulage.

- 11.) Dopolnilna volitev jednega člana v šolski odsek.
- 12.) Dopolnilna volitev jednega člana v peticijski odsek.
- 13.) Priloga 45. — Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1885 (k prilogi 8).
- 14.) Ustno poročilo gospodarskega odseka o pospeševanju hišne industrije in o ustanovitvi obrtnijskih strokovnih šol (k prilogi 37).
- 15.) Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1883 (k prilogi 11).
- 16.) Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1885 (k prilogi 16 A).
- 17.) Priloga 43. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah: D. o personalnem kreditu na kmetih.
- 18.) Priloga 44. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: E. o izterjevanju davkov in o davkarskih eksekutorjih.
- 19.) Ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 2. letnega poročila «Davki».
- 20.) Ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 8., marg. št. 37 do 45, gledé Slapske šole.
- 21.) Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učitelja Venclja Sturma za povišanje pokojnine.
- 22.) Priloga 46. — Poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za l. 1883 (k prilogi 11).

Obseg: Glej dnevni red, razun toček 13—22.

Seja se začne ob 25. minuti črez 10. uro.

- 11.) Ergänzungswahl eines Mitgliedes in den Schulausschuß.
- 12.) Ergänzungswahl eines Mitgliedes in den Petitionsausschuß.
- 13.) Beilage 45. — Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Normalerschulhofes pro 1885 (zur Beilage 8).
- 14.) Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses, betreffend die Förderung der Errichtung gewerblicher Fachschulen und der Hausindustrie (zur Beilage 37).
- 15.) Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabluß des Landesculturfondes pro 1883 (zur Beilage 11).
- 16.) Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landesculturfondes pro 1885 (zur Beilage 16 A).
- 17.) Beilage 43. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse: D. Personalcredit auf dem Lande.
- 18.) Beilage 44. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse: E., betreffend die Steuereintreibung und die Exekutoren.
- 19.) Mündlicher Bericht des Rechenschaftsbericht-Ausschusses über § 2 des Rechenschaftsberichtes «Steuern».
- 20.) Mündlicher Bericht des Rechenschaftsbericht-Ausschusses über § 8, Marg. Nr. 37 bis 45, betreffend die Slaper Schule.
- 21.) Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Lehrers Wenzel Sturm um Pensionserhöhung.
- 22.) Beilage 46. — Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabluß des Landesfondes pro 1883 (zur Beilage 11).

Inhalt: Sieh Tagesordnung, mit Ausnahme der Punkte 13—22.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 25 Minuten.

Deželni glavar:

Potrujem, da je slavni zbor sklepčen, pričnem sejo in prosim gospoda zapisnikarja, da prebere zapisnik zadnje seje.

1.) Branje zapisnika o VII. deželnozborni seji dne 3. oktobra l. 1884.

1.) Lesung des Protokolls der VII. Landtags-Sitzung vom 3. Oktober 1884.

(Zapisnikar here zapisnik zadnje seje v slovenskem jeziku — Der Schriftführer liest das Protokoll der letzten Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Ali ima kdo kako opombo k zaslišanemu zapisniku? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Zapisnik je odobren. Podelim besedo gospodu poslancu Luckmannu.

Abgeordneter Luckmann:

Hoher Landtag! In der sechsten Sitzung des hohen Landtages vom 1. Oktober d. J. habe ich gelegentlich der Interpellations-Beantwortung bezüglich der Sparcassabschlüsse mich auf die Verhandlung, welche seinerzeit beim Reichsgerichte wegen der Großgrundbesitzwahlen stattgefunden hat, bezogen. Auf meine diesfällige Bemerkung hat nach dem stenographischen Protokolle der Herr Bürgermeister und Abgeordnete der Stadt Laibach wörtlich erwidert:

«Zoper to trditev moram z vso odločnostjo protestirati in jo zavriniti kot zlobno obrekovanje, ker ni podprta z nobenim dokazom.»

Ich habe zwar seinerzeit diese Aeußerung dahin aufgefaßt, daß der Herr Bürgermeister mir nichts Freundliches in seiner Erwiderung gesagt hat, indem ich der neu-slovenischen Sprache nicht so mächtig bin, daß ich den vollständigen Sinn dieser Worte verstanden hätte. Erst nachträglich bin ich von meinen Freunden aufmerksam gemacht worden, nachdem diese Bemerkung auch in die öffentlichen Blätter übergegangen war, daß das wörtlich übersezt: «böswillige Verleumdung» heißt.

Dies nun, meine Herren, ist ein so schwerer Vorwurf, daß ich über denselben nicht mit Stillschweigen hinweggehen kann, umsoweniger, als ich in der glücklichen Lage bin, jedes dieser Worte, welche ich gesprochen habe, durch Aktenstücke als vollkommen wahr zu erweisen; ich kann darüber umsoweniger mit Stillschweigen hinweggehen, als der Herr Bürgermeister selbst Präsident ist einer parlamentarischen Corporation, als er Reichsrathsabgeordneter, als er Stellvertreter des Landeshauptmannes ist und mit dem parlamentarischen Takte vertraut sein sollte. Diese Beleidigung ist im höchsten Grade kränkend für mich und das hohe Haus wird jedenfalls nicht erlauben, daß man auf Vorbringung wahrer Thatfachen mit Beleidigungen

erwiderte, deshalb möge mir das hohe Haus erlauben, ganz kurz die Wahrheit dessen, was ich gesprochen habe, zu erweisen.

Es ist den Herren bekannt, daß eine Klage vor dem hohen Reichsgerichte am 6. Juni 1883 eingebracht wurde gegen die Zusammenstellung der Wählerliste des Großgrundbesitzes. Dieselbe hat sich auf zwei Punkte erstreckt: 1.) Auf die Aufnahme von Inhabern landtäflicher Häuser der Stadt Laibach als Wähler des Großgrundbesitzes überhaupt. 2.) Im Falle als landtäflichen Häusern das Wahlrecht zugesprochen würde, daß mehrere Inhaber landtäflicher Häuser, darunter die der Klage beigetretene Frau Marie Recher in der Wählerliste nicht aufgenommen wurde. Auf diese Klage hat die hohe Regierung eine Gegenschrist gegeben, ich habe sie hier im Original, unterschrieben vom hochverehrten Herrn Landespräsidenten Baron Winter.

Erlauben Sie mir, aus dieser Gegenschrist nur einige Punkte vorzulesen, die eben die Thatfache erweisen sollen, von welcher ich gesprochen habe. (Liest:)

Die von der Beschwerde behauptete Thatfache, daß Maria Kubelka und Rosa Strzelba in der gemäß § 23 der Landtagswahlordnung für Krain am 16. Mai l. J. in der Amtszeitung veröffentlichten Wählerliste nicht aufgenommen waren, wird als richtig zugegeben.

Die nachträgliche Eintragung der Genannten in die Wählerliste erfolgte gemäß § 24 des obcitirten Gesetzes von Amtswegen. Es hatte sich nämlich infolge einer von einer dritten, hier nicht in Betracht kommenden Person in Bezug auf die Wählerliste des Großgrundbesitzes eingebrachten Reclamation gezeigt, daß der vom Landespräsidium bei der gemäß § 23 der Landtagswahlordnung für Krain erfolgten ersten Zusammenstellung der Wählerliste benützte, aus früheren Jahren stammende Ausweis über die Großgrundbesitzer des Stadtgebietes von Laibach nicht vollständig war, weshalb dem Stadtmagistrate im kurzen Wege der Auftrag ertheilt wurde, sofort eine vollständige Nachweisung der landtäflichen Besitzer des Stadtpommöriums Laibach vorzulegen.

Diesem Auftrage ist der Stadtmagistrat am 22. Mai 1883 durch Lieferung eines Ausweises nachgekommen, in welchem fünf Besitzer Laibacher landtäflicher Realitäten, u. zw.: Maria Kubelka, Franz Legat, Rosa Strzelba, Josef Schusterschitz und Gregor Jamejc aufgeführt erscheinen.

Die Prüfung dieses Ausweises ergab, daß von den landtäflichen Realitäten der Genannten jene der ersten drei sowohl Haus- als Grundbesitz sind, während die Realitäten der zwei letztgenannten nur aus Hausbesitz bestehen.

Nun, ich würde glauben, daß die Nennung dieser Namen den Beweis herstellt, daß der Ausweis befangen und mangelhaft war, denn, meine Herren, es sind noch mehr landtäfliche Häuser hier in Laibach, wie die Herren in der Landtafel sich zu überzeugen Gelegenheit haben, ich erwähne aber insbesondere des landtäflichen Hauses der Wittlägerin Frau Marie Recher. Ich erlaube mir noch einen Punkt hier vorzulesen. (Liest:)

«Der in der Beschwerde angeführte Umstand, daß Rosa Strzelba auf dem landtäflichen Reale Rudolfsbahnstraße Hs.-Nr. 12 zu Laibach als Eigenthümerin nicht vorgewährt erscheint, kann hier nicht in Betracht kommen, dem Landespräsidium lag der vorerwähnte, vom Stadtmagistrate

Laibach als der politischen Bezirksbehörde gelieferte Ausweis vor, dessen Richtigkeit zu bezweifeln und zu controlliren für das Landespräsidium umsoweniger ein Anlaß vorhanden war, als auch nach Veröffentlichung der berichtigten Wählerliste in der «Laib. Zeit.» am 6. Juni l. J., in welcher berichtigten Liste Rosa Strzelba als Besitzerin der Realität Hs.-Nr. 12 in der Rudolfsbahnstraße zu Laibach angeführt war, eine Anfechtung der Wahlberechtigung der Genannten aus dem Titel des Nichtbesitzes der eben erwähnten Realität von keiner Seite stattgefunden hat.

Eine Controlle bezüglich der von den Bezirksbehörden als wahlberechtigt ausgewiesenen Großgrundbesitzer durch Einsichtnahme in die Landtafel wurde vom Landespräsidium seit jeher nur über Anregung der Parteien, sei es in Form von Reclamationen oder schriftlicher und auch mündlicher Beschwerden, niemals aber bezüglich aller Wähler von Amtswegen geübt, erstens weil dies, manipulativ nicht leicht durchführbar wäre, und zweitens weil im Sinne des § 10 der Landtagswahlordnung nicht das bücherliche Eigenthum sondern der (rechtl.) Besitz für das Wahlrecht maßgebend ist, daher der in der Landtafel enthaltene Name des Eigenthümers eines Reales dem Landespräsidium nur dann als unbedingte Richtschnur zur Beurtheilung der Wahlberechtigung dienen kann, wenn ihm die Verhältnisse der betreffenden als Eigenthümer vergewährten Person genau bekannt sind.

Ich bemerke nur, daß dies in diesem Falle auch nicht zutrifft, weil Frau Rosa Strzelba weder factische noch bücherliche Besitzerin des landtäfelichen Gutes ist, sondern, wie wir uns in der Landtafel überzeugen können, ihr minorer Sohn Josef Strzelba. Ich glaube aus diesen Thatfachen und dem Urtheile des Reichsgerichtes bewiesen zu haben, daß der Ausweis, welchen der Stadtmagistrat von Laibach bezüglich der Besitzer landtäfelicher Realitäten in Laibach geliefert hat, factisch befangen war und daß nicht alle Besitzer der landtäfelichen Objecte darin aufgenommen waren. Insbesondere geht dies aus der Klage der Frau Recher hervor, welche belegt ist mit dem Besitzbogen des landtäfelichen Hauses in Laibach und einem Steuerausweise vom Gute Präwald.

Ich lege hiermit die Klage, die Gegenschrift der Regierung, das Urtheil des Reichsgerichtes, welches dahin lautet, die hohe k. k. Landesregierung von Krain habe verfassungsmäßig gewährleistete Rechte verlegt, auf den Tisch des hohen Hauses und glaube erwiesen zu haben, daß das, was ich behauptet habe, wahr und richtig war.

(Ugovor na levi — Widerspruch links.)

Meine Herren, wenn Sie noch nicht vollständig überzeugt sind, so können Sie sich aus den Urkunden, die hier, wie gesagt, vorliegen, überzeugen. Auf jeden Fall aber werden Sie mir zustimmen, daß man mit einer Beleidigung eine Thatfache nicht widerlegt. Ich kann mir eine derartige Beleidigung, wie Sie vom Herrn Bürgermeister der Stadt Laibach ausgegangen ist, unmöglich gefallen lassen. Ich stelle daher nach § 36 der Geschäftsordnung das Ersuchen, daß der Herr Landeshauptmann sich veranlaßt sehen möge, nachträglich dem Herrn Grasselli, Bürgermeister, Reichsrathsabgeordneten und Landeshauptmannstellvertreter, den Ordnungsruf zu ertheilen.

Landeshauptmann:

Ich muß gestehen, daß ich den beleidigenden Ausspruch des Herrn Abgeordneten Grasselli überhört habe. Der Herr Abgeordnete Luckmann verlangt den Ordnungsruf. Aber der Herr Abgeordnete, der ihm diese beleidigende Aeußerung zugefügt haben soll, ist nicht im hohen Hause anwesend. Er kann die vorgebrachten Bemerkungen nicht widerlegen; also sehe ich mich nicht veranlaßt, den Ordnungsruf zu ertheilen, muß aber gestehen, daß ich bedauere, daß dieser unparlamentarische Ausdruck gebraucht wurde (Klic! — Rufo: Wenn er gebraucht wurde!) — wenn er gebraucht wurde. Ich kann und darf einen solchen Ausdruck nicht billigen.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Daß er gebraucht worden ist, das ist kein Zweifel, denn er ist im stenographischen Protokoll sichergestellt. Daß er sowohl schwer beleidigend als unparlamentarisch war, in welcher Weise er im vorhinein vom Präsidium vermöge seiner Aufgabe zurückzuweisen war, steht gleichfalls außer Zweifel. Wenn der Ordnungsruf an den Herrn nicht ertheilt wird, so bin ich in der unangenehmen Lage, sagen zu müssen, daß die parlamentarische Minorität vor Beleidigungen nicht geschützt ist, und welche Consequenzen Sie daraus ziehen werden, wird ziemlich naheliegend sein. Ich habe nicht Lust im Hause zu sitzen, wo ich Gefahr laufe, persönlich beleidigt zu werden. Dies ist meine Bemerkung über die jetzige Aeußerung des Herrn Landeshauptmannes.

Landeshauptmann:

Ich kann nur die Versicherung geben, daß ich immer mit allen mir zu Gebote stehenden Mitteln der Geschäftsordnung die Minorität schützen werde.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Diesmal ist es nicht geschehen.

2.) Naznanila zborničnega predsedstva.

2.) Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pfeifer izroči prošnjo županstva občine Brusnice, Novomeskega okraja, za pomoč zoper cigane.

(Izroči se upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroči prošnjo občine Vipavske za podporo ali stipendijo za gluhonemo Jovano Kostanjevic.

Poslanec Lavrenčič:

Prosim, da bi se ta peticija izročila peticijskemu odseku; ker se namreč v nji nobena svota ne imenuje, bi imel o njej najpoprej peticijski odsek poročati.

Deželni glavar:

Ta občina prosi podpore, jaz sem jo mislil izročiti finančnemu odseku, sicer mi je pa tudi prav, ako slavni zbor dovoli, da se izroči peticijskemu odseku.

(Izroči se peticijskemu odseku — Wird dem Petitionsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Obreza izroči prošnjo učiteljev Logaškega okraja za zboljšanje svojih plač.

(Izroči se šolskemu odseku — Wird dem Schulausschusse zugewiesen.)

Jaz izročim prošnjo občine Radence, Črnomeljskega okraja, da bi se nameravana okrajna cesta od Poljan do Kolpe pri Blaževcih podaljšala do Radenc.

(Izroči se upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Rudež prosi, da bi se mu zaradi silnih opravil dopust podaljšal do 12. t. m.

Gospodje, kateri se zadovoljujejo s tem, da se gospodu poslancu Rudežu podaljša dopust do 12. t. m., naj blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

Laut Note des Capitularconsistoriums Laibach vom 6. Oktober l. J. ist das vereinigte Flachenfeld-Bollwitzer'sche Canonikat mit Ende Oktober l. J. in Erledigung gekommen. Der hohe Landtag hat das Präsentationsrecht zu diesem Canonikat, und mit Zustimmung des hohen Hauses möchte ich mir erlauben, diesen Gegenstand dem Verwaltungsausschusse zur Berathung und Berichterstattung in geheimer Sitzung zuzuwiesen.

(Obvelja — Angenommen.)

Nun übergehen wir zur Tagesordnung.

3.) Priloga 42. — Poročilo deželnega odbora o zistemiziranji plače za službo deželnega koncipista.

3.) Beilage 42. — Bericht des Landesausschusses, betreffend die Systemisirung des Gehaltes für die landschaftliche Concipistenstelle.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4.) Priloga 36. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: A. o dednem pravu na kmetih in o kmetiskih domovih, B. o pristojbinah (k prilogi 14). — Specijalna debata.

4.) Beilage 36. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse in Krain, betreffend: A. die Bauernerbfolge und bäuerlichen Heimstätten, B. Gebühren (zur Beilage 14). — Specialdebatte.

Deželni glavar:

Prosim poslužite se ob enem tudi priloge 14. Ker smo generalno debato o tem predmetu v zadnji seji končali, preidemo danes v specijalno debato. Prosim gospoda poročevalca Svetca, da poroča o predlogih gospodarskega odseka.

Poročevalec Svetec:

Jaz bom tako prost, precej prebrati dotične predloge gospodarskega odseka.

Prvi predlog se glasi (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželni zbor izrekuje, da je načrt državnega zakona o dednem pravu za kmetska posestva srednje velikosti kranjski deželi primeren.

(Obvelja — Angenommen.)

Drugi predlog se glasi (bere — liešt):

Deželnemu odboru se torej naroča, da pošlje peticijo do visokega državnega zbora, da bi ta blagovolil še v tej sesiji skleniti omenjeni državni zakon po načrtu vis. c. kr. državne vlade, zlasti tudi § 16. tega načrta.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere — liešt):

Gledé pristojbin je upravni odsek sklenil, od resolucij, ki jih je v tem oziru skenila kmetijska enketa priporočati, naslednji dve:

1.) Prečastiti gospod deželni predsednik se prosi, naj on blagovoli posredovati pri finančnih uradih, ako treba pri vis. finančnem ministerstvu, da se bo odstotna pristojba od izročitev, ki se naredé med stárisi in otroci v življenji, merila ravno tako, kakor od teh izročitev, kadar se zgodé zaradi smrti.

Deželnemu odboru pa se nalaga, da izroči to prošnjo gosp. c. kr. deželnemu predsedniku.

Deželni glavar:

K tej resoluciji se je za besedo oglasil gospod poslanec Robič.

Poslanec Robič:

Slavni zbor!

Oglasil sem se k temu predmetu za besedo, ker pristojbinski davek sega našemu narodu tako rekoč v živo. Tukaj so nasvetovane nekatere polajšave, pa meni se dozdeva, da s temi nasveti ne bomo tega dosegli, kar se namerava doseči.

Gospoda moja! Pristojbinska postava in njene naredbe so tako elastične, da se večkrat more tolmačiti na ta ali uni način. Uradnike pa, kateri imajo z odmero pristojbine opraviti, veže službena prisega in dolžnost, v dvomljivih slučajih imeti vselej pred očmi državno korist in vsled tega ne odmeriti manjšega, ampak vselej viši znesek pristojbine.

Omeniti mi je tudi plačilnih nalogov o pristojbini, ki so, kakor se izdeljujejo sedaj, popolno nejasni. Večkrat zadeva pristojbina več strank, odmeri se pa ta

davek navadno skupno, in sicer tako, da znesek, ki se ima plačati v enakem odstotku, se postavi v njem le v skupnem znesku, ne pa, koliko na vsako stranko pride; človek, če je tudi strokovnjak, ne razvidi iz njih vselej, je li pristojbina prav odmerjena ali ne, in koliko je pride na vsakega deležnika, sosebno pri izročitvi premoženja, ker imajo pristojbino plačevati različne stranke, in to prevdariti, je le tedaj mogoče, če ima dotično pismo ali akt pri rokah. Jaz torej mislim, da je k prvemu nasvetu gospodarskega odseka tudi naprositi visoka c. kr. vlada, da bi administrativnim potom naložila dotičnim uradnikom, ki imajo z odmero pristojbine opraviti, da plačilne naloge izdeljujejo tako, da se na prvi pogled iz njih lahko razvidi, koliko pristojbine in na kateri podlagi je vsakemu odmerjena. Tudi ne dobivajo vsi deležniki plačilnega naloga v roke, razun, ako zanj sami prosijo, ampak te naloge dobivajo le glavni dediči, oziroma prejemniki premoženja, kateri so po postavi tudi za pristojbino odgovorni.

Moja gospôda! Dogodi se, da so stranke v nasprotju, da se trgajo med seboj za to, ker se je komu kaj več volilo. V takem slučaju se ne briga glavni prejemnik premoženja dosti za to, ali je pristojbina povsem prav odmerjena ali ne, in dotičnik mora previsoki davek plačati, ker se ni o pravem času pritožil. Meni je znan nek slučaj — ne bom osebe imenoval — da je nekdo volil možu, ki ga je postavil eksekutorjem svoje poslednje volje, da se to prav izvrši, za njegov trud in potne stroške, toliko in toliko, odmerila se je pristojbina od dotičnega zneska. In ko je zvedel dotičnik, da mu je pristojbina odmerjena, se je hotel pritožiti, pa se mu je reklo: Ti nemaš pravice pritoževati se, saj ti nisi dobil plačilnega naloga v roke. Plačilni nalog uročil se je namreč glavnemu dediču. To dokazuje živo potrebo, da se vsakemu deležniku naredi in vroči plačilen nalog o dotičnem deležu pristojbine.

Zato mislim, da je prav potrebno, da se to poudarja, naj bi se plačilni nalogi tako izdelovali, da se iz njih razvidi to, kdo in zakaj ima plačati pristojbino. Tudi k predlogom gospodarskega odseka, stavljenim pri točki drugi, bodem nasvetoval nekatere premembe, ker mislim, da so potrebne. Kadar pridejo na vrsto, bodem svoje nasvete stavil.

Tukaj nasvetuje gospodarski odsek, da bi se pri izročitvah med živimi enako, kakor pri onih zaradi smrti ravnalo. Moja gospôda, s tem ne bomo dosegli to, kar se doseči namerava. Ako ne bomo pri tem nasvetu precizirali določbe, ni pričakovati nikakoršne polajsave, katere pa vender želimo. Kadar se izročuje premoženje od starišev otrokom, odmeri se po navadi od tistega dela nepremakljivega premoženja, ki je z dolgovi obložen, pristojbine po $3\frac{1}{2}\%$, od nezadolžene pa $1\frac{1}{2}\%$.

Se nekaj imam na srci, kar je pomisleka vredno. Kadar se določuje, koliko je premoženje vredno, se po navadi tudi živež, ki si ga starši od svojih otrok izgovorijo, kapitalizira in ta živež ima tak vpljiv na odstotke, da včasih ravno ta živež preseza vrednost celega premoženja. Vzemimo masele grunta, ki je vreden 1200 do 1400 gld., potem nekoliko deležev,

izgovorjenih otrokom, pa še par sto goldinarjev dolga. Kadar pride tak akt v roko dotičnemu uradniku, pokliče on dotične stranke in se razgovarja z njimi, koliko je izgovorjeni živež vreden. Vzemimo, da je s sporazumljenjem strank živež za dva človeka 80 do 100 gld. vreden. Po postavi se ima zaradi odmere pristojbine ta živež, ako gre dvema osebama, 16krat, in če gre le eni osebi pa 10krat kapitalizirati, in že preseže vrednost celega premoženja. Po mojem mnenju bi se vrednost starišem izgovorjenega živeža ne smela v poštev jemati in kapitalizirati, ker so že po občem državnem pravu otroci dolžni stariše preskrbeti s potrebnim živežem ako pridejo v potrebo, kar tudi nasprotno velja.

Ker na tak način izgovorjeni deleži, dolgovi in živež presegajo vrednost premoženja, se odmeri od nepremakljivega premoženja tako, kakor da bi ga bil prejemnik kupil. Torej bi se imelo tukaj skleniti, naj se visoka vlada naprosi, da bi ne vpljival živež pri odmerjanju dotičnih odstotkov.

Še eno drugo reč imam na srcu, katero sem tudi v enkëti poudarjal, in to so kazni, ki se nakladajo strankam, kadar se pri preiskovanju javnih uradov ali drugih javnih naprav na aktih najde kak pogrešek zaradi koleka, da je namreč kolek premal, ali pa da celo manjka. To se meni ne zdi prav, ker stranke prinesejo toliko kolekov in v tisti visokosti, kakor jih dotični uradnik zahteva. Tudi se ne more misliti da bi stranke, sosebno priprosti ljudje, bolje imeli dotično tarifo pristojbinske postave, kakor dotični uradnik. Tudi mislim, da bi stranka, katera bi dotičnemu uradniku o pravi porabi koleka ugovarjala, to gotovo zavrnil in svojo trdil. Torej se tukaj strankam krivica godi, ko se jim kazen naklada za pogreške, za katere niso krive. Ta kazen je po navadi trikrat tolika, kolikor znaša primanjkljaj koleka. Za tak pogrešek bi se imeli kaznovati le tisti, katerim je postava znana in so jo prestopili. Reči bi se znalo: Po postavi ima dotični pravico onega prijeti, kateri je proti postavi ravnal. Ali vprašam vas, moja gospôda, ali bo kmet za vsako malenkost hodil po pisarnah in si zastopnika iskal, ki bo tožil onega, ki je to zakrivil? To ne gre. Treba je skrbeti, da se to v postavi popravi, da se ne bo ljudem nakladala kazen, ki niso ničesar krivi. Zato bom predlogu k točki 2 b, kadar pride na vrsto, nasvetoval potrebni dostavek.

Moj predlog k 1. točki se glasi:

Plačilni nalogi naj se izdelujejo tako, da se izvidi iz njih na prvi pogled, koliko pristojbine, od katere reči in pa na kateri podlagi se je za vsako stranko odmerilo.

Iz plačilnega naloga, ki ga prejme glavni prejemnik ali dedič premoženja in je za skupni znesek pristojbine odgovoren, naj se naredi spisak in vroči vsakemu deležniku o svojem deležu, kateri ga zadene.

(Podpira se — Wirb unterstütt.)

Poslanec Kersnik:

Slavni zbor!

Ko bi generalna debata, sprožena o današnjem predmetu, v zadnji seji ne bila vzela nam toliko draga časa, podražena tembolj, ker prav gospodje z

one strani tega slavnega zbora niso prinesli nijednega pozitivnega predloga, nego ostali pri goli negaciji. — izprosil bi si bil besedo, da bi govoril obsirneje o resolucijah, izročeni nam po gospodarskem odseku; — toda to danes ni skoro več možno, in ostal bodem v ozkem okviru pred nami ležečega predloga, ter usojal si na kratko poudarjati pomisleke, ki se mi usiljujejo gledé njega.

Gospodarski odsek nam predlaga gledé pristojbin dve resoluciji.

Gospôda moja! Meni se vidi, da je resolucija v tej formi — tudi ako častiti gosp. deželni predsednik hoče z resno voljo ji v vsem ustreči, ter ravnati se striktno po njenih besedah — da je v tej formi po polnem brezvspešna.

V utemeljenju tega mnenja naj mi bo dovoljeno ozreti se na one postavne določbe našega pristojbinskega zakona in ministerijalnih ukazov o pristojbinah, po katerih se sedaj ravnajo naši pristojbinski uradi, in na oni žalostni uzus, kateri se je skoro uže iz začetka prejšnjega desetletja vgnjezdil pri odmerjevanju pristojbin.

Pri prenosu premoženja med živimi, in sicer pri izročitvah med stariši in otroci, ukazuje postava, da se ima od vrednosti darovanega, to je brezplačno izročene premoženja, plačati jeden odstotek vrednosti, posebej pa od vrednosti nepremakljivega premoženja še $1\frac{1}{2}\%$.

Gledé zadnjega določuje ukaz finančnega ministerstva z dne 23. avgusta 1855, št. 13 060, da je ta izjema gledé onih oseb, katerim je plačati 1% , oziroma $1\frac{1}{2}\%$ od nepremakljivega premoženja — kajti drugi plačajo $3\frac{1}{2}\%$ — veljavna tudi tedaj, ako je izročeno premoženje deloma ali čez vrednost svojo zadolženo. Iste postavne določbe veljajo tudi gledé dedščin, to je gledé izročitev ali prenosa premoženja med umršimi, in sicer med stariši in otroci. Tudi tam plačati se ima 1% od čiste dedščine, $1\frac{1}{2}\%$ od posestva, to je od nepremakljivega premoženja, in tudi tukaj ni po postavi nobenega razločka — je-li premoženje zadolženo ali ne.

Toda, gospôda moja, ako pri nas le kaka postava ostaja na papirji, ta ravno navedeni in nikdar ne preklicani ministerski ukaz z dné 23. avgusta 1855, št. 13060, ostaje gotovo na papirji in ne le gledé izročitev med živimi, kakor sponira ta nam predlagana resolucija, nego tudi gledé prenosa premoženja, ki se godi med umršimi. Pristojbinske oblasti vidijo povsod, bodi-si pri izročitvah in dedščinah, ako so zadolžene povsod le kupne pogodbe, in to zato, da potem od zneska dolgov zaračunajo $3\frac{1}{2}\%$ pristojbino. Jaz se čudim, da pod vplivom take, našemu malemu kmetijstvu pogubonosne prakse in zlasti gledé na to, da so tu merodajni le posebni, menda skrivni ukazi od zgoraj, da ima pri vsem tem knjigotržec Manz še toliko poguma, da tiska oni ministerski ukaz še v svoji izdavi pristojbinske postave.

Ko bi mi čas dopuščal, navedel bi Vam nekoliko klasičnih izgledov, s kako umetnostjo, uredno bi dejal boljsega predmeta, sučejo finančni organi naše postavne

določbe v namen, izvleči kolikor moč iz potrpežljivega žepa našega kmeta. Jaz pravim «kmeta» — kajti naš meščan, naš veliki posestnik, ta ima vender le bolj na razpolaganje svojega pravnega svénika, kateri ga brani taci postavnih napadov na njegov žep. Ker to je zopet istina, da najdemo pri našem upravnem sodišči in mnogokrat uže pri finančnem ministerstvu kot tretji instanci svoje pravo. Toda kaj hoče naš mali posestnik, naš kmet? Pot do upravnega sodišča je dolga in draga, in predno pride kmet tja, trka uže eksekutor na njegove duri, in plačati mu je treba prej pristojbino, nego je njen pravni obstanek odločen v zadnji instanci. Zato sem jaz z veseljem pozdravil to resolucijo, toda želel bi, da se ona poda iz svojega obsirnega in dandanes brezvspešnega zahtevanja ter da zahtevamo konkretno: da se finančni uradi ravnajo strogo po finan. min. ukazu 23. avgusta 1855, št. 13 060.

Kajti jaz ponavljam še jedenkrat, da so mi slučaji znani, v katerih se gledé dedščin, to je gledé prenosa premoženja med umršimi zahtevajo in tirjajo pristojbine brez ozira na oni olajševalni ukaz. In Vi gospodje bodete morda dejali, da to ne provzročuje mnogo razločka: Pa vidite, — odkar se je začela ta praksa, in to je od početka prejšnjega desetletja sem — od onega časa rastejo dohodki naše države iz pristojbin tako ogromno, da se uzrok temu ne more videti samo v večjem prometu nepremakljivega premoženja nego tudi v nekih umetnih sredstvih, izvleči le vedno več in več davkoplačevalcev.

1870. l. še imela je finančna postava preliminiranih dohodkov iz pristojbin: 20 185 000 gl., 1871 uže 23 000 000 gl., v tem ko so leta 1868 bili le 17 563 000 gl., in prav 1873, 1874 do 1875 l. pričel se je oni skrivni pritisk in pa ono preziranje olajševalnih določeb, in tako imamo od l. 1876. sem in tudi letos preliminiranih vedno nad 30- do 32 000 000 gl.

Statističnih dat gledé Kranjske žalibog nimam, a gledé svojega malega domačega okraja jih imam in iz teh je razvidno, da je ta okraj — on šteje 16 000 duš — plačal direktnih pristojbin leta 1868 7762 gl., leta 1874 7900 gl., a leta 1883 uže 9613 gl. in letos bo prišlo preko 10 000 gl.

Take številke so jako zanimive, zlasti ko jim uzroka njihovemu naraščaju ne vemo v višjem prometu, nego v višjem obdačenju.

Jaz vem, da bi bilo tukaj mesto, marsikatero pikro besedo o tem izreči, kakor jih izgovarja naš prost narod, kadar govori o tem predmetu, toda ker se resolucija sama obrača s prošnjo do čast. gosp. dež. predsednika, naj mi bo samo dovoljeno, da mu jo najgorkejše priporočam.

Uverjen naj bode, da bo naš ljud tudi težja bremena nosil, ako treba — vse pa jedino le v okviru — postavnih določeb, ter se predlaga, k resoluciji št. 1. se dostavi (bere — liešt):

«In da se bode vedno oziralo na določbo finančnega ministerskega ukaza z dné 23. avgusta 1855, št. 13060.»

Poslanec Robič:

Na govor poslanca gosp. Kersnika naj mi bode dovoljeno omeniti sledeče. Ukaz finančnega ministerstva, ki ga je navedel ravnokar moj gosp. predgovornik, je meni prav dobro znan, ali, gospôda moja, v pojasnilo pristojbinske postave izšlo je prej in pozneje toliko ukazev in naredeb od finančnih oblastnj in uradov, da bi se z njimi, ko bi vse skupaj spravili, napolnili koš, katerega bi korenjak komaj nesel. (Veselost — *Seiterfeit*.) Tudi imamo že več dodatkov k omenjeni postavi, in sicer od l. 1853, 1854, 1862, 1864, 1865, 1866 in 1881, od katerih ene pristojbino polajsujejo, druge jo pa še poojstrujejo. Sploh rečeno, je pristojbinska postava s svojimi dodatki in ukazi že, kakor bi Nemeec rekel, pravi «Irrgarten», torej se kaže živa potreba, celo postavo popolnoma predelati, in da bi se delalo na to v državnem zboru, da bi se v ta namen izvolil odsek, ki bi to reč v roke vzel. V ta odsek bi se ne smeli vzeti samo finančni uradniki, strokovnjaki, ampak tudi sodnijski uradniki, odvetniki, notarji, trgovci i. t. d. kot strokovnjaki v svojem delokrogu, da vsak tam svojo stroko zastopa in da se postava potem ne bo na vse strani tolmačiti dala. To pa še ni vse, da se samo davek odmerja, treba je tudi tako rekoč neke instrukeije. Tako je na Dunaji nek poseben urad postavljen, kateremu pravijo «*R. f. Tabak- und Stempel-Hofbuchhaltung*». Ta urad ima zadnje besedo pri pregledovanju aktov, in če kaj najde, da ni prav, mora stranka doplačati. Kolikokrat ljudstvo toži, da je kaj plačalo in se zopet to od njega tirja. Takim neprilikam bi se le takrat v okom prislo, ko bi se jasna postava izdelala, katera bi bila razumljiva tudi priprostemu človeku. Mi smo v starejših časih že imeli tako postavo, kjer je bilo natanko napisano: toliko in toliko imaš za to plačati. Sedanja postava je pravi «Irrgarten» postav. Torej še enkrat priporočam gospodom, ki imajo vpljiv, kateri naj bi delali na to, da se ta postava popolnoma predela, da bode potrebam sedanjega časa primerna.

Poročevalec Svetec:

Slavni zbor!

Z ozirom na zadnje besede gosp. poslanca Robiča naj opomnim tukaj ravno to, da predlogi, ki so tukaj, imajo dva namena; prvi predlog meri na to, da bi se pristojbe znižale pri kmetiskih posestih že pri sedaj obstoječih postavah.

Drugi predlogi pa merijo na to, da bi se na polajšila ozir jemalo takrat, kadar se bo sklepala pristojbinska novela, katera je že državnemu zboru v posvetovanje predložena.

Kar se tiče prvega predloga, bi bilo morebiti mogoče kaj doseči, ker tukaj je sedanje odmerjevanje le odvisno od interpretacije, ali žalibog, ravno ta interpretacija se je zadnji čas silno na ostro, nemilo stran obrnila.

V prejšnjih letih, kakor je omenil že predgovornik poslanec Kersnik, so se uradi pri odmerjevanju pristojbine od izročitev, ki se godè med stariši in

otroci, tako pri takih, ki so se zvršile med živimi, kakor pri onih vsled smrti, držali ministerskega ukaza z dne 23. avgusta l. 1855, št. 13060. Zastran pristojbine ob smrti, če namreč oča testament naredi in enemu od otrok posestvo zapusti, takrat se je moralo in se mora še dandanas plačevati po 1 % od pravega premoženja in 1½ % od realnega ali nepremakljivega premoženja.

Tega se držijo tudi dandanas; če pa oče v življenju izroči posestvo enemu svojih otrok, takrat, seveda, prav za prav ni nobenega razločka v bistvu, kajti v življenju oče izroči sinu posestvo in zraven izgovori sebi in za svojo ženo živež in deleže za druge otroke, vrh tega oni sin sploh dolgove prevzame.

Ravno tako se zgodi ob smrti; tudi takrat prevzame sin živež, če je še pri življenju drug zakonski družu, potem deleže za otroke in kar je dolgov. V bistvu tukaj ni prav nobenega razločka; ali pri pristojbah je dandanas velikansk razloček. V prejšnjih letih so se ravnali po tem ministerskem ukazu, dandanas pa — sam Bog vé, kako so prišli do tega, da smatrajo to za kup, kakor bi oče sinu prodal premoženje in računajo od pravega premoženja 1 %, od nepremakljivega premoženja pa 3½ %, torej računajo za 2 % več, kar je za kmetiska posestva strahovito breme. V enkèti se je mislilo, da bi se dalo zopet doseči to, da bi se vpeljala poprešnja praksa, ki se je ravnala po omenjenem ministerskem ukazu. Zdelo se je meni, ki sem ravno o tem poročeval v enkèti, da bi bilo to tem bolj mogoče, ker sem ravno malo prej v časnikih bral nek primerljaj iz Štajarskega, kjer so se še to leto ravnali po omenjenem ministerskem ukazu.

Tudi pri nas so se še pred nekaterimi leti — kar še sam iz svoje skušnje vem — po tem ukazu ravnali, le zadnji čas, tri, štiri leta sem, ne več. Sedaj se pa ravnajo sploh po tem, kakor če bi stariši otrokom svoja posestva prodali, če jim ga v življenju izroče.

Ker tukaj gre samo za interpretacijo, mislim, da bi bilo mogoče doseči to, da bi se zopet milejša praksa povrnila, kajti postava in ukazi so dandanas ravno tisti, kakor so bili pred desetimi leti, in v vseh tistih ukazih, ki so očitni, se ni nič spremenilo. Iz tega ozira upravni odsek stavi ta predlog.

Imamo pa tukaj dva dostavka; eden je od g. poslanca Kersnika, kateri svetuje, naj se tukaj izrečno omenja dotični ministerski ukaz. Jaz mislim, da je to popolnoma primerno, ker se iz tega očitno razvida, kje se poprava želi.

Jaz od svoje strani podpiram ta dostavek, mislim bi samo, da se oba predloga tako zvežeta, da se začnjenja pristavek g. poslanca Kersnika z «to je» namesto «in». V tej obliki priporočam najprej predlog gospodarskega odseka, kateri se glasi: «Slavni deželni zbor naj sklene: 1.) Prečastiti gospod deželni predsednik se prosi, naj on blagovoli posredovati pri finančnih uradih, ako treba pri vis. finančnem ministerstvu, da se bo odstotna pristojba od izročitev, ki se naredè med stariši in otroci v življenju, merila ravno tako, kakor od teh izročitev, kadar se zgodè zaradi smrti»

to nespremenjeno; potem pa dostavek gosp. poslanca Kersnika: «to je, da se bodo kompetentni uradi ravnali vedno po ukazu finančnega ministerstva od dne 23. avgusta 1855, št. 13 060».

Deželni glavar:

Nasproti ni nobeden gospodov govoril, samo gospod poslanec Kersnik želi, da bi se neki alineja pridedal.

Najprej bomo glasovali o predlogu gospodarskega odseka, potem o predlogu gospoda poslanca Kersnika.

Prosim one gospode, ki so za predlog gospodarskega odseka, da blagovolijo vstati.

(Sprejeto — Angenommen.)

Gospode, ki so za dostavek gospoda poslanca Kersnika, prosim, da blagovolijo obsedeti.

(Sprejeto — Angenommen.)

Poročevalec Svetec:

Slavni zbor!

Drugi dostavek je od gospoda poslanca Robiča. Ta dostavek se pa tiče samo plačilnih nalogov in misel njegova je, menim ta, da bi se v tem oziru naprosil preblagorodni gospod deželni predsednik, da bi on poskrbel, da bi se plačilni nalogi v tem smislu izdaval, da bi bili vselej tako jasni, da se razvidi natančno, koliko pristojbine, od katere reči, na kateri podlagi se za vsako stranko odmerjava. Kajti mislim, da pri vseh izročitvah po smrti je prizadeto večinoma po več strank in takrat odpade posebej na vsako pristojbo. Če je pa odmerjeno vse tako povprek, brez ozira na te deleže, kateri na posamezne odpadejo, potem imajo posamezni prepis med sabo in so zadržani, da bi se vsak zasé na to pritožil.

Torej nasvet gospoda poslanca Robiča meri na to, da se plačilni nalogi jasneje pišejo, in da se naredi izpisek iz plačilnega naloga, ki ga prejme glavni dedič in da se tak izpisek vroči posameznim deležnikom.

Mislím sicer, da bo dalo to nekoliko več dela, za stranke bi bilo pa primernejše; priporočam pa tudi ta dostavek slavni zbornici.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec priporoča dostavek gospoda poslanca Robiča.

Gospode, ki so za dostavek, prosim naj blagovolijo obsedeti.

(Sprejeto — Angenommen.)

Poročevalec Svetec:

Dalje pa nasvetuje gospodarski odsek:

«Deželnemu odboru pa se nalaga, da izroči to prvo gosp. e. kr. deželnemu predsedniku».

(Sprejeto — Angenommen.)

Drugi nasvet gospodarskega odseka se glasi (bere — liest):

«2.) Deželnemu odboru se nalaga, da pošlje peticijo do državnega zbora, da se v pristojbinski noveli sklenejo polajšila za kmetska posestva in to

a) pri izročitvah med živimi enako, kakor pri onih zaradi smrti;

b) da se stempeljske pristojbe za zneske, ki niso nad 50 gld., tudi v neprepirnih in zemljeknjižnih rečeh znižajo na 12 kr. od vlog in na 10 kr. od prilog in rubrik».

Tukaj je izrečena, kakor sem uže omenil, samo želja, da se državni zbor, ko bo sedaj izdeloval ravnó pristojbinsko novelo, na to ozira. Jasno je tukaj tudi vse in meni se zdi, da mi ni treba še obširno o točki a govoriti.

Poslanec Robič:

K točki a mislim jaz, da je treba odstotek pristojbine izrečno določiti, in pa dostaviti, da se zaradi odmere pristojbine starišem izgovorjeni živež nima kapitalizirati. Otroci so tako po postavi dolžni preskrbovati stariše z živežem, ako pridejo v potrebo. Pri davkarjih in uradih, kateri imajo z odmero pristojbine opraviti, se pa navadno omenjeni živež kapitalizira z namenom, da se vrednost premoženja povekša. In to se meni ne zdi prav, ker je to le tako rekoč pridržek starišev o svojem premoženju, da si s tem bolj zagotovijo živež, ter oni otrokom svoje premoženje le pod tem pogojem dadó, da jih otroci vzdržujejo, dokler so živi.

Jaz priporočam slavni zbornici, da bi k točki a še ta moj dostavek sprejela, kateri se glasi: «in sicer po $1\frac{1}{2}\%$ od nepremakljivega premoženja in to tudi takrat, kadar njega vrednost presegajo izgovorjeni deleži in dolgovi. Pri določevanju vrednosti dotičnega premoženja pa v ta namen nima vpljivati starišem izgovorjeni ali priznani živež, in se torej nima kapitalizirati».

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu dostavku?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Poročevalec Svetec:

Kar se tiče dostavka ad a, katerega gospod poslanec Robič nasvetuje, da se koj zdaj že procenti nasvetujejo, se meni zdi malo prezgodaj, ker meni se zdi, da je težko že naprej državnemu zboru nasvetovati kake procente. No, mislim pa vender, da tudi ta nasvet ne bo škodoval, ker državni zbor se more na to ozirati, ali pa ne. Kar se pa tiče zraven pojasnila, namreč, da se tako meri tudi takrat, kadar

vrednost nepremakljivega premoženja presegajo izgovorjeni deleži in dolgovi in da se potem starišem izgovorjeni živež ne šteje, kakor dolg, to mislim, da je prav dobro, ako se tukaj dostavi zavolj tega, da bodo naši gospodje državni poslanci opomnjeni na to, kadar pride ta reč na dnevni red v državnem zboru. Ravno v tem oziru je jako želeti, da pride neka jasnost v pristojbinske razmere. Tukaj vlada jako velika različnost; posebno kar se tiče živeža ali vzdrževanja z živežem, so tako različne mere, da je pri enem posestvu ustanovljena vrednost na 100 gld., pri drugem na 1000 gld. in pri tretjem morebiti na 2000 gld., čeravno so razmere popolnoma enake. Tedaj je res želeti, da se ta reč v postavi jasno uravna, da se ne bo ta predmet tolmačil po volji posameznega uradnika.

Torej jaz gorko podpiram dostavek gospoda poslanca Robiča.

Deželni glavar:

Najpoprej se ima glasovati o točki a, drugega predloga gospodarskega odseka, potem pa še o dostavku gospoda poslanca Robiča k tej točki.

(Predlog gospodarskega odseka z dostavkom gospoda poslanca Robiča obvelja — Der Antrag des volkswirtschaftlichen Ausschusses mit dem Zusatzantrage des Herrn Abgeordneten Robič wird angenommen.)

Poročevalec Svetec:

Točka b odsekovega predloga se glasi:

«b) da se štampelske pristojbe za zneske, ki niso nad 50 gld., tudi v neprepirnih in zemljeknjiznih rečeh znižajo na 12 kr. od vlog in na 10 kr. od prilog in rubrik.»

Tukaj mi je le to opomniti, da so do sedaj štampelske pristojbine bile od vlog, ki niso presegale vrednosti 50 gld., 36 kr., od prilog pa po 15 kr.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich habe mir das Wort erbeten, nicht um zu den Anträgen, über welche heute verhandelt worden ist, direct zu sprechen, sondern um eine Angelegenheit anzuregen, die mit beiden Fragen im innigsten Zusammenhange steht. Ich hoffe damit auch einem heute hier ausgesprochenen Vorwurfe zu begegnen, daß von dieser Seite des hohen Hauses in der hochwichtigen, heute in Verhandlung stehenden Agrarfrage kein meritorischer positiver Antrag gestellt worden sei, woran ich die weitere Hoffnung knüpfe, daß der Antrag, welchen zu stellen ich mir erlauben werde, die Zustimmung sämmtlicher Mitglieder des hohen Hauses finden werde.

Ich und meine Gesinnungsgenossen begrüßen mit Freude jeden ernstern Antrag, der zur Förderung der wirtschaftlichen Interessen des Landes in diesem hohen Hause eingebracht wird, niemand kann lebhafter als wir wünschen, daß Uebelstände beseitigt werden, welche in der letzten Enquete über die Agrarverhältnisse in Krain erörtert wurden. Ich will nicht untersuchen, ob diese Erörterung eine erschöpfende, und auch nicht, ob die Anträge sämmtlich zweck-

mäßig und begründet waren, welche der Landesauschuss auf Grundlage der Resolutionen der Agrar-Enquete dem hohen Landtage zur Verhandlung vorgelegt hat. Ich für meine Person möchte auf den Vorbehalt cum beneficio inventarii in dieser Beziehung nicht vollständig verzichten. Auch möchte ich heute — in der Specialdebatte — weder mit dem Herrn Berichterstatter, noch mit irgend einem der Herren Vorredner in dieser Debatte über einzelne Ansichten polemisiren, die hier ausgesprochen worden sind und die ich nicht theile, und die unter anderen Umständen meiner bescheidenen Ansicht nach leicht zu widerlegen wären. So wäre es beispielsweise nicht schwer, aber vielleicht auch ungezeigt, dem Abgeordneten für die Landgemeinden Planina und Adelsberg, welcher den freihheitlichen Fortschritt der vergangenen Jahre hier auf die Anklagebank gestellt und für den Niedergang des Bauernstandes verantwortlich gemacht hat, daran zu erinnern, daß unser Bauernstand die wertvollsten Errungenschaften dieses Jahrhunderts, die Befreiung von den Fesseln des Unterthansverbandes durch die Grundentlastung und die Befreiung aus dem Banne der Unwissenheit durch die Schule wesentlich nur diesem freihheitlichen Fortschritte verdankt, welcher leider in unseren Tagen gar so leicht und leichtsinnig verleugnet und verleumdet wird. (Klic! na desni — Rufe rechts: Bravo, sehr richtig!)

Doch darüber, meine Herren, will ich nicht sprechen. Ich möchte nur constatiren, daß mir in den verschiedenen Anträgen, die bezüglich der Resolutionen der Agrar-Enquete in diesem hohen Hause eingebracht und theilweise schon verhandelt worden sind, oder aber demnächst zur Verhandlung gelangen sollen, eine wesentliche Lücke zu sein scheint, welche ausgefüllt werden müßte.

Die heutige Verhandlung berührte, wie wir in der Generaldebatte gehört haben, so ziemlich alle jene Angelegenheiten, welche in der Enquete zur Sprache gebracht worden sind, und es scheint mir daher heute der geeignete Anlaß, einen Antrag zur Ausfüllung dieser Lücke im hohen Hause einzubringen. Dies umsomehr, weil ich glaube, daß vorausgesetzt werden kann, daß nunmehr weder von Seite des Landesauschusses, noch von irgend einer anderen Seite Anträge nach dieser Richtung eingebracht werden, obwohl im Berichte des Landesauschusses speciell bezüglich der Punkte 4 und 5 der Enquete-Resolutionen weitere Anträge in Aussicht gestellt worden sind. Die Lücke, die ich nun erblicke, bezieht sich auf die in Punkt 5 der gedachten Resolutionen theilweise wenigstens angedeuteten Mittel zur Hebung der Landwirtschaft. Es heißt in dieser Resolution unter anderem (here — liest):

«Das bäuerliche Wirtschaftssystem soll entsprechend den Forderungen der Gegenwart eingerichtet werden.

In den Wäldern muß eine bessere Wirtschaft beginnen.

Es ist wünschenswert, daß ein Gesetz für die Vertheilung der Gemeindeweidn geschaffen werde.»

Ich bin, meine Herren, mit diesen Beschlüssen der Enquete vollständig und aus innerster Ueberzeugung einverstanden. Daraus entspringt aber für mich die weitere Ueberzeugung, daß es unsere Pflicht sei, nichts zu verabsäumen, um wenigstens jene Mittel, die uns heute unzweifelhaft schon zur Verfügung stehen, zum Wohle unserer ländlichen Bevölkerung in Anwendung zu bringen. Ich

brauche Sie, meine Herren, wohl auf die großen Nachtheile nicht aufmerksam zu machen, die für den Betrieb jeder rationalen Landwirtschaft aus der großen und unzweckmäßigen Parcellirung der Grundstücke erwachsen, und in Krain, wie das die Statistik am besten nachweist, walten in dieser Beziehung die denkbar ungünstigsten Verhältnisse ob, die dringend eine Abhilfe erheischen. So lange diesen Uebelständen nicht so viel als irgend möglich begegnet wird, werden wir jenes Wirtschaftssystem, wie die Agrar-Enquête es empfohlen hat, den Forderungen der Gegenwart entsprechend nicht einzurichten vermögen.

Auch die Regulirung der häuslichen Erbfolge und Begründung von Heimstätten werden, wenn überhaupt, kaum von einem guten Erfolge begleitet oder überhaupt kaum irgendwie von Wert sein, so lange nicht auf dem Wege der Commassirung oder der Theilung der Wirtschaftsründe solche Wirtschaftskörper geschaffen werden, welche sich den erhöhten Ansprüchen der Gegenwart gegenüber erhalten können. So lange nicht aus dem Waldlande Enclaven beseitigt und die Waldgrößen arrondirt werden, glaube ich, daß ebenso eine rationelle Bewirtschaftung unserer Wälder, die ebenfalls die Enquête empfiehlt, nicht durchführbar sein wird, vorausgesetzt auch, was ich in erster Reihe als das Wichtigste anerkenne und bezeichne, daß die Forstgesetze in Zukunft strenger und besser als bisher gehandhabt werden, eine Voraussetzung, bezüglich welcher ich mit Vergnügen constatiren will, daß der Herr Landespräsident zum Schlusse der Agrar-Enquête bereits die bündigsten Zusicherungen ertheilt hat.

Auch über die Vertheilung der Gemeindegrenzen bestehen im Lande kaum irgendwelche Zweifel, und der hohe Landtag hat in früheren Sessionen schon wiederholt und ausführlich mit dieser Frage sich beschäftigt. In der That ist es fast unbegreiflich, wie ein so kostbares Nationalvermögen, wie wir es in unseren ausgedehnten und ungetheilten Gemeindegrenzen besitzen, nicht besser, nicht ergebiger als bisher verwertet wird.

Wir erscheinen die ange deuteten Uebelstände ebenso unzweifelhaft, als wie die Mittel zur theilweisen Beseitigung dieser Uebel an der Hand gelegen zu sein.

Es sind Ihnen, meine Herren, die Gesetze bekannt, welche im Reichsrathe am 7. Juni 1883 sub 92, 93, 94 beschlossen wurden, betreffend die Zusammenlegung der landwirtschaftlichen Gründe, die Vereinigung des Waldlandes von fremden Enclaven und die Arrondirung von Waldgrößen, die Theilung gemeinschaftlicher Grundstücke und die Regulirung der hierauf bezüglichen gemeinschaftlichen Benützung- und Verwaltungsrechte.

In diesen Gesetzen sind uns die Mittel zur theilweisen Beseitigung der angeführten Uebelstände an die Hand gegeben. Die localen Verhältnisse im Lande und in den einzelnen Gemeinden erfordern jedoch bei Anwendung der grundsätzlichen Bestimmungen dieser Gesetze eine ernste und eingehende Prüfung, welche einem einzelnen Mitgliede dieses hohen Hauses nicht möglich ist und wofür auch die kurz bemessene Zeit der Verhandlungen des Landtages in dieser Session kaum ausreichen wird. Es erscheint mir also in dieser Angelegenheit, wie vielleicht in keiner anderen, dringend geboten, den Landesauschuß zu beauftragen, daß er sich mit der angeregten Frage eingehend befasse, die Verhältnisse nach allen Richtungen prüfe und klarstelle und

dem hohen Landtage in der nächsten Session zur Abhilfe der vorhandenen Uebelstände die geeigneten Anträge stelle. Aus diesen Gründen nun, meine Herren, beantrage ich folgende Resolution als Anhang zu den zwei Resolutionen, welche bereits gefaßt worden sind:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschuß wird beauftragt, dem Landtage in der nächsten Session auf Grundlage der im krainischen Landtage bereits gepflogenen Verhandlungen über die Vertheilung der Hutweiden und in Uebereinstimmung mit den Reichsgesetzen vom 7. Juni 1883, RZ. 92, 93 und 94, die geeigneten Gesetzesvorschläge in betreff der Zusammenlegung der landwirtschaftlichen Grundstücke, der Vereinigung des Waldlandes und der Theilung der gemeinschaftlichen Grundstücke in Vorlage zu bringen.»

(Se podpira — Wird unterstützt.)

Landespräsident Baron Winkler:

Ich würde mir erlauben, einige Worte bezüglich der vom verehrten Herrn Vorredner gestellten Anträge vorzubringen, indem ich nämlich bemerke, daß in der Angelegenheit, betreffend die Commassation der Gründe, die allmähliche Ausscheidung von Enclaven aus Waldgründen, weiters die Theilung von Gemeindegrenzen und Wechselgründen, daß, sage ich, in dieser Angelegenheit das hohe Ackerbauministerium selbst gewissermaßen schon die Initiative ergriffen hat dadurch, daß hochdasselbe im verflossenen Sommer der Landesregierung einen Gesetzentwurf zur Verfügung stellte, der im mährischen Landtage eingebracht worden ist oder eingebracht werden soll — eigentlich einen doppelten Gesetzentwurf, einerseits betreffend die Commassation der Gründe, andererseits die Theilung der Gemeinde- und der Wechselgründe. Das hohe Ackerbauministerium hat zugleich der Landesregierung aufgetragen, diesfalls eine Enquête einzuberufen, an welcher Fachmänner und überhaupt diesbezüglich interessirte Factoren theilnehmen sollten, und es ist auch das Erscheinen eines Abgeordneten desselben Ministeriums in der Enquête in Aussicht gestellt worden. Es wurde zu diesem Behufe bereits der Tag des Zusammentrittes der Enquête bestimmt, als auf einmal der Abgeordnete des Ackerbauministeriums, der einer anderen Commissionsverhandlung im benachbarten Kronlande Görz beigewohnt hatte, verhindert war, an demselben Tage in Laibach zu erscheinen. Zugleich wurde von Seite der Landesregierung dem hohen Ministerium nahegelegt, daß die Landesregierung selbst mit der Ausarbeitung anderer Gesetzentwürfe sich beschäftige, namentlich mit der Ausarbeitung eines Gemeindegesetzes, dessen Zustandekommen ja auch von der hohen Landesvertretung seit Jahren gewünscht wird, dann eines Gesetzentwurfes, betreffend die Hebung der Rindviehzucht, und ebenso eines Karstaufforstungsgesetzes. Das waren die Gesetzentwürfe, mit denen sich die Landesregierung befaßte, und zu deren Vorberathung sie auch Enquêtes einberief. Man hat nun eben dem hohen Ministerium nahegelegt, daß, wenn diese Gesetze eingehend würden behandelt werden, damit die hohe Landesvertretung, welcher noch so viele andere Angelegenheiten obliegen, hinlänglich beschäftigt sein würde, und daß es vielleicht angezeigt wäre, die Berathung der obgedachten Gesetzentwürfe, betreffend die Commassation und die Theilung der Gründe, da sie sehr umfangreich sind, einer späteren Zeit vorzubehalten, nämlich die Zeit

nach Schluss des Landtages, die Winterperiode, dazu zu benötigen, um diese beiden Gesetzentwürfe, nach welchen sich auch Se. Excellenz der Herr Vorredner sehnt, einer gründlichen und eingehenden Berathung mit Beziehung der betreffenden Factoren zu unterziehen.

Dies wollte ich von meinem Standpunkte bemerken, und ich kann selbstverständlich nicht anders, als mit Freunden die Anträge des Herrn Abgeordneten Baron Schwegel begrüßen und in jeder Beziehung die Mitwirkung der Regierung in Aussicht stellen. (Klici — Rufe: Bravo! Bravo!)

Poslanec Detela:

Po tem, kar je visokočastiti gospod deželni predsednik rekel, je že jasno, zakaj ni deželni odbor v tej reči poročal in stavil konkretnega predloga. Deželnemu odboru je bilo namreč znano, da c. kr. vlada načrt postave o povzdigi živinoreje pripravlja, da ga bode deželnemu zboru predložila, torej se je zdelo deželnemu odboru odveč, da bi tudi o tem predloge stavil. Drugo, kar zadeva točke gledé kmetijskega poduka in predloga zaradi naprave vino- in sadjerejske sole na Dolenjskem, bo še v letošnji sesiji prišel predlog deželnega odbora na vrsto. O drugih nasvetih enkête nima deželni zbor o tem sklepati, to so sklepi, na katere se ima ozirati slavna c. kr. vlada, deželni odbor in kranjska kmetijska družba. Deželni odbor bo v sporazumljenji s c. kr. vlado delal, da se te točke kolikor mogoče izpeljujejo, in po mojem mnenji ni potrebno, da bi se zdaj o vsaki točki nasvetov enkête sklepalo.

Tako se glasi na primer prvi sklep enkête o točki, kako naj se skrbi za povzdigo kmetijstva:

«Kmetско gospodarstvo naj se tako uravna, kakor zahtevajo to razmere sedanjega časa, torej naj se gleda bolj na pridelovanje dobre krme za govejo živino, kakor na pridelovanje žita».

To je resolucija enkête, na katere se pač imajo ozirati vsi dotični faktorji, ki imajo skrbeti za povzdigo kmetijstva; sklepati o tej resoluciji pa deželni zbor zdaj nima povoda, zato tudi deželni odbor ni stavil o tej zadevi konkretne predloge.

Deželni glavar:

Želi še kdo govoriti?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Poročevalec Svetec:

Jaz bi le prosil, da se najpoprej glasuje o točki b, kakor jo gospodarski odsek predlaga, potem pa o resoluciji.

Deželni glavar:

Tedaj bomo glasovali o točki b, kakor jo gospodarski odsek predlaga. Prosim, tisti gospodje, kateri so za predlog gospodarskega odseka, blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

Zdaj bomo o resoluciji gospoda barona Schwegla glasovali.

Poročevalec Svetec:

Preden se bo glasovalo o tej resoluciji, naj mi bo dovoljeno, nekoliko besedi spregovoriti. Jaz mislim, kar se tiče želje gospoda barona Schwegla, da smo vsi ene misli, da bi res potrebno bilo, postave o delitvi skupnih pašnikov, o delitvi skupnih zemljišč sploh, potem pa o arondiranji gozdov. To so take reči, o katerih smo vsi v tej zbornici gotovo ene misli, da so potrebne. Tukaj je le vprašanje, ker nam je gospod zastopnik visoke deželne vlade obljubil, da vlada sama prinese tak predlog, ali kaže zdaj še posebej to reč deželnemu odboru nalagati. Jaz mislim, če zdaj to deželnemu odboru naložimo, se bo ta najbrž stavil v sporazumljenje z vlado in bo skupaj z vlado izdelal tako postavo. Jaz torej ne nasprotujem resoluciji gospoda barona Schwegla, vender si ne morem kaj, da ne bi njemu na njegove splošne besede nekoliko odgovoril. On je namreč omenil med drugim tudi to, da se ima naš kmetiski stan svobodoljubnim napravam, recimo liberalizmu, neskončno veliko zahvaliti. Ako bi morebiti gospod baron Schwegel mislil s tem nam kaj očitati, kakor da bi mi tem svobodoljubnim napravam in liberalizmu bili nasprotni, moram to njegovo očitjanje naravnost zavriniti.

Moja gospôda, tudi mi na tej strani dobro čutimo, da imamo napredek večidel zahvaliti svobodoljubnim napravam; ali resnica je pa tudi, da se mi tem napravam nikdar nismo zoperstavljali, temveč mi smo se vedno potegovali za svobodoljubne naprave. Ako smo se v poslednjem času tistim možem in tistim strankam ustavljali, katere so rekle, da liberalizem zastopajo, se je to zgodilo samo zaradi tega, ker so ti možje in te stranke bile v tem oziru neresnične. One so liberalizem imele le v ustih, v dejanji pa so bile najbolj absolutistične.

Moja gospôda, naj omenim tako imenovano levice v državnem zboru in njene zastopnike. Vprašam Vas, kaj smo skusili zadnja leta v naši deželi? Skusili smo to, da je ta stranka našo narodnost zatirala. (Klici na desni — Rufe rechts: Oho! oho!) Da, zatirali so našo narodnost, kjer so jo mogli. Ali mar niso naše volilne svobode z nogami teptali? (Poslanec Luckmann: Kakor Vi.) To ni bil liberalizem, to je bila hinavščina in proti temu se jaz upiram z vso odločnostjo. Pravega liberalizma smo mi veseli z Vami vred in želimo, da bi tak liberalizem ne le ostal, ampak da bi se krepil in trdil in vedno ostal med nami po tistem načelu: Kar sebi želiš, privošči tudi drugim, in kar nočeš, da se tebi zgodi, tudi drugim ne delaj. V tem smislu smo gotovo z Vami ene misli; zastran same resolucije gospoda barona Schwegla pa nimam, kakor sem že rekel, nič ugovarjati.

Landeshauptmann:

Wir schreiten nun zur Abstimmung. Ich ersuche jene Herren, welche mit der Resolution des Herrn Abgeordneten Baron Schwegel einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Gospod poslanec Robič ima še tudi poseben nasvet. Prosim, da poprime besedo.

Poslanec Robič:

Kakor sem uže poprej v generalni debati omenil, se našim kmetom velika krivica godi s tem, da se, če se najde pri pregledovanju javnih aktov kak primanjkljaj koleka, kaznujejo z denarno glôbo.

Moj nasvet, katerega bi tukaj kot posebno resolucijo postavil, se glasi:

«c) da se strankam ne nakladajo kazni, kadar se pri uradnem preiskavanju v zadevi prave porabe koleka na aktih javnih uradnih in javnih naprav zasledijo pomanjkljivosti o porabi koleka, ampak od njih zahteva le doplačilo primanjkljeja.»

To se meni prav potrebno zdi, ker vem iz prakse, da se le dotičnim strankam nakladajo kazni in se nikdar ne gleda na to, kdo je pogrešek zakrivil. Priprosti človek ne vé dotičnih predpisov, ali bo gotovo prinesel vse, kar se od njega zahteva. Zdi se mi tedaj velika krivica za kmeta, ako se nedolžen kaznuje s trikrat tolikim zneskom, kakor predpisani kolek znaša.

Prosim slavni zbor, da bi to mojo resolucijo na korist našega kmeta sprejeti blagovolil.

Deželni glavar:

Želi kdo k tej resoluciji govoriti?
(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Poročevalec Svetec:

Jaz podpiram ta nasvet, ker se v resnici tako godi. Včasih ni bilo tako, nekaj so se zahtevala samo doplačila, v novejših časih se pa res naklada strankam kazen, katere niso krive; saj stranke pač niso krive, ako jim uradnik ne reče, prinesiti pravega koleka. One tedaj niso krive, če ni pravega koleka, res je pa vendar, da se kazni nakladajo strankam. Po mojih mislih je ta resolucija na pravem mestu in jaz jo toplo priporočam.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci so slišali dostavek gosp. poslanca Robiča. Prosim tedaj glasovati. Tisti gospodje, kateri se strinjajo s tem dostavkom, blagovolijo se vzdigniti.
(Obvelja — Angenommen.)

Predno preidemo k daljnemu dnevnemu redu, podelim besedo gosp. poslancu Grasselliju za neko opazko.

Poslanec Grasselli:

Slavni zbor!

V začetku današnje seje je gosp. poslanec Luckmann zahteval od gosp. predsednika, naj mene pozôve na red zaradi besedi, katere sem spregovoril v debati o statutu za *Collegium Marianum*. Ker nisem bil navzočen v začetku seje in ker nisem čul, kar je gosp. Luckmann govoril, se mi potrebno zdi, da pregledam dotične vire in akte in zato bi prosil dovoljenja, da se zagovarjam o tej zadevi v prihodnji seji slavnega deželnega zbora.

5.) Priloga 39. — Poročilo gospodarskega odseka o načrtu postave gledé pogozdovanja Krasa na Kranjskem (k prilogi 31).

5.) Beilage 39. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses mit dem Gesetzentwurf, betreffend die Karstaufforstung in Krain (zur Beilage 31).

Landeshauptmann:

Das hohe Haus dürfte den Herrn Berichterstatter von der Vorlesung des Berichtes entheben und gestatten, dass lediglich die Anträge verlesen werden.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

Berichterstatter Faber

(bere — liest):

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der nachstehende Gesetzentwurf, betreffend die Karstaufforstung im Herzogthume Krain, wird genehmigt.

2.) Der Landesausschuss wird beauftragt, wegen Erwirkung der Allerhöchsten Sanction für dieses Gesetz das Erforderliche durchzuführen.

1.) Sledeči načrt zakona o pogozdovanju Krasa v vojvodini Kranjski se odobri.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da zadobi za ta zakon Najvišje potrjenje.

3.) Der Landesausschuss wird beauftragt, die k. k. Regierung darauf aufmerksam zu machen, dass die im Forstgesetze gegen Waldsirevel normirten Straffätze zu niedrig bemessen sind und dass insbesondere neben den Geld- auch Arreststrafen zu verhängen wären.

4.) Der Landesausschuss wird beauftragt, bei der k. k. Regierung dahin zu wirken, dass die vom Staate erhaltene Waldbaumschule für Krain erweitert und in den politischen Bezirken Adelsberg und Loitsch gleichfalls größere Waldbaumschulen errichtet werden.

Landeshauptmann:

Ich eröffne die Generaldebatte. (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Nachdem niemand das Wort ergreift, übergehen wir zur Specialdebatte und ich erjuche den Herrn Berichterstatter um Verlesung der einzelnen Bestimmungen des Gesetzentwurfes.

Berichterstatter Faber

(bere §§ 1 — 15, vvod in naslov — liest die §§ 1 — 15, Eingang und Titel).

(Načrt zakona obvelja brez razgovora — Der Gesetzentwurf wird ohne Debatte angenommen.)

Landeshauptmann:

Wünscht jemand zu den Ausschussanträgen zu sprechen? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Somit schreiten wir zur Abstimmung. (Predlogi 1 — 4 se sprejmô — Die Anträge 1 — 4 werden angenommen.)

Berichterstatter Faber:

Ich beantrage die sofortige dritte Lesung.

Landeshauptmann:

Wenn das hohe Haus damit einverstanden ist (Printrjuje se — Zustimmung), bitte ich diejenigen Herren, welche das Gesetz in dritter Lesung genehmigen, sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

6.) Ustna poročila finančnega odseka o prošnji:

6.) Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petitionen:

a) Ljubljanske ljudske kuhinje za podporo;

a) der Laibacher Volksküche um Subvention.

Poročevalec Kersnik:

Slavni zbor!

Ljudska kuhinja v Ljubljani je prosila primerne podpore.

Lansko leto se je oziral slavni deželni zbor posebno na to, da uživa mnogo dijakov v ljudski kuhinji hrano in da jim je le vsled tega mogoče nadaljevati svoje studije, bodi si tukaj na nižjih solah, bodi si na gimnaziji ali realki. Isti oziri so vodili finančni odsek tudi letos, kateri predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Ljudski kuhinji v Ljubljani se dovoli za l. 1885. podpore iz deželnega zaklada 100 gld. s tem pristavkom, da se ta znesek stavi na račun dijaške kuhinje.

(Obvelja — Angenommen.)

b) Gimnazijskega vodstva Kočevskega gledé podpore za učence;

b) der Gymnasialdirection in Gottschee um Schülerunterstützung.

Poročevalec Kersnik:

Slavni zbor!

Drugo prošnjo je uložilo vodstvo c. kr. gimnazije v Kočevji, in sicer za podporo ubogih dijakov.

Finančni odsek, oziroma slavni zbor, je uže prejšnja leta predlagal in sklenil, dati vodstvu gimnazije v Kočevji po 100 gld. za podporo dijakov, in pri tem predlogu je ostal tudi finančni odsek letos, kateri tedaj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Vodstvu c. kr. gimnazije v Kočevji dovoli se v podporo ubožnih dijakov za l. 1885 znesek 100 gld. iz deželnega zaklada.

(Obvelja — Angenommen.)

7.) Ustno poročilo upravnega odseka o § 3., marg. št. 9. letnega poročila: «Enkêta za posvetovanje načrtane postave o govedoreji».

7.) Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3, Marg. 9 des Rechnungsbereiches «Enquête zur Berathung eines Gesetzentwurfes, betreffend die Rindviehzucht».

Poročevalec dr. Papež:

Slavni zbor!

Gledé marg. št. 9., § 3., sta, kakor sem poizvedel, dva načrta postave za povzdigo govedoreje, ena na podlagi sedanje občinske postave in druga na podlagi načrta nove občinske postave.

Ker ste obe dve postavi, postava o govedoreji in postava za občine na deželi, v tesni zvezi, posebno na primer gledé stroškov za nakup juncev, razdelitve teh stroškov i. t. d., tako rekoč ena brez druge ne more biti, posebno postava o govedoreji ne brez občinske postave, katero tako željno pričakujemo, je upravni odsek sklenil, svoje želje izreči in predlagati resolucijo, da bi se visoka vlada naprosila, te načrte kmalu rešiti.

Sicer bi ta postava ne prišla v deželnem zboru že sedaj v obravnavanje, ampak gotovo bi imeli deželni odbor in mi priložnost že veliko prej in temeljito posvetovati se o tej prevažni postavi v strokovnjaških in drugih krogih, tako da bi potem pri drugoletnem zasedanju imeli vse na zrelo dognano.

Tedaj upravni odsek predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Alinea 9, § 3. deželno-odbornega poročila, se vzame na znanje.

2.) Visoka c. kr. vlada se naprosi, naj blagovoli izročiti za časa deželnemu odboru načrt nove občinske postave in postave za povzdigo govedoreje, da bode on mogel o teh dveh postavah posvetovati se in svoje predloge pripraviti za prihodnje zasedanje deželnega zbora.

(Obvelja — Angenommen.)

8.) Priloga 41. — Poročilo upravnega odseka o predlogi deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt deželne postave gledé doneskov zavarovalnih družeb in društev k stroškom gasilnih straž, ter v podporo onesrečenim gasilnim stražnikom, in o katerem se poroča o vprašanji zaradi vpeljave prisilnega zavarovanja (k prilogi 25).

8.) Beilage 41. — Bericht des Verwaltungsausschusses über die Vorlage des Landesausschusses, womit der Entwurf eines Landesgesetzes, betreffend die Beitragsleistung der Feuerversicherungs-Gesellschaften und Vereine zu den Kosten der Feuerwehren und zur Unterstützung verunglückter Feuerwehrmänner, vorgelegt und über die Frage wegen Einführung zwangsweiser Feuerversicherung berichtet wird (zur Beilage 25).

Poročevalec dr. Samec:

Slavni zbor!

Deželni odbor je pretresaval nalog, katerega mu je prejšnji zbor lansko leto dal, pretresaval je namreč vprašanje, ali bi kazalo zavarovalnice napraviti po deželi, prisilne ali prostovoljne, in ali bi kazalo, zavarovalne družbe potegniti v to, da plačujejo doneske za požarne namene. Poročilo deželnega odbora je uže več dni v rokah gospodov poslancev in zato prosim, da me oprostite slavni zbor, to poročilo prebrati ter da mi dovoli, da preberem samo nasvete upravnega odseka.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

(Bere — Ließt.)

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) V % priloženem načrtu zakona o doneskih, katere plačujejo požarne zavarovalnice in družbe v korist gasilnih društev in v podporo ponesrečenih gasilcev, se pritrdi;

1.) dem in % beiliegenden Entwürfe eines Gesetzes, betreffend die Beitragsleistung der Feuerversicherungsgesellschaften und Vereine zu den Kosten der Feuerwehren und zur Unterstützung verunglückter Feuerwehrmänner, wird die Zustimmung erteilt;

2.) deželnemu odboru se nalaga, potrebno vpeljati, da se ta načrt postave predloži v Najvisje potrjenje;

2.) der Landesausschuss wird beauftragt, das zur Erwirkung der Allerhöchsten Sanction dieses Gesetzentwurfes Erforderliche zu veranlassen.

Deželni glavar:

Otvorim generalno debato.

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Preidemo v specialno debato.

Poročevalec dr. Samec:

Jaz bi opozoril na tiskarske pomote v nekaterih paragrafi in bi slavni zbor prosil, da se blagovolijo popraviti.

V § 4. nemškega teksta, v tretji vrsti, naj se «1. April» premeni v «30. April».

V § 5. nemškega teksta, v drugem odstavku, naj se beseda «Execution» premeni v «Erecution».

V § 6. nemškega teksta naj se beseda «Landesausschuss» popravi v «Landesausschufs».

V § 7. slovenskega teksta, v šesti vrsti, je «ponesrečenih» premeniti v besedo «ponesrečenih».

V § 8. slovenskega teksta je v tretji vrsti beseda «sedaj» premeniti v «tedaj», in v peti vrsti je beseda «te» premeniti v «se».

V § 8. nemškega teksta naj se «Familienangehörigen» popravi v «Familienangehörigen».

(§§ 1 do 12, uvod, naslov načrtanega zakona, in odsekova predloga obveljajo brez debate — Die §§ 1 bis 12, Eingang und Titel des Gesetzentwurfes, dann die beiden Ausschussanträge werden ohne Debatte angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Predlagam, da bi se zakon sprejel tudi v tretjem branji.

Deželni glavar:

Gospodje, ki so za to, da se ravnokar v drugem branji sprejeta postava sprejme tudi v tretjem branji, blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

9.) Ustno poročilo upravnega odseka o § 6 letnega poročila: «Občila».

9.) Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 6 des Rechenschaftsberichtes: «Communicationen».

Deželni glavar:

Primoran sem, to točko od dnevnega reda odpraviti, ker obstoje neke zapreke.

Preidemo k 10. točki.

10.) Ustna poročila finančnega odseka o prošnji;

10.) Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petitionen:

a) Zapletel Marije, vdove stanovskega kancelista, za milošćino;

a) der Zapletel Marie, ständische Kanzlistenwitwe, um Gnadengabe.

Berichterstatter Deschmann:

Mit dem Landtagsbeschlusse vom 25. September 1883 ist den beiden Töchtern der ständischen Kanzlistenwitwe Maria Zapletel der Fortbezug der Gnadengabe je jährlicher 31 fl. 50 fr. auf weitere drei Jahre bewilligt worden, und zwar der Maria Zapletel vom 18. März 1883 bis 18. März 1886 und der Wilhelmine Zapletel vom 24. Mai 1884 bis 24. Mai 1887.

Nun ist Wilhelmine Zapletel im Laufe des heurigen Jahres am 13. März gestorben, dieselbe also nicht in die Lage des Fortbezuges der ihr auf weitere drei Jahre bewilligten Gnadengabe gekommen. Die Mutter derselben hat gleich nach dem Tode der Tochter an den Landesausschuß das Ansuchen gestellt, es möge ihr der ihrer Tochter bewilligte Gnadenbeitrag auch weiterhin flüssig gemacht werden, indem sie sehr kränzlich, 65 Jahre alt, und die zweite Tochter ebenfalls ganz erwerbsunfähig sei. Der Landesausschuß bewilligte mit Rücksicht auf die große Armut der Familie — sie gehört zu den verschämten Armen — den Fortbezug der Gnadengabe der Wilhelmine Zapletel zu Gunsten ihrer Mutter bis zum Zusammentritte des hohen Landtages. Nun wendet sich Maria Zapletel an den hohen Landtag mit der Bitte, es möge ihre Pension auf irgend eine Art aufgebeßert werden. Ihr Pensionsbezug beträgt jährlich 140 fl., allein der Finanzausschuß dachte, es wäre die Erhöhung der Pension nicht zu befürworten, da daraus für den Landesausschuß gefährliche Präjudize gezogen werden könnten, wohl aber meinte er mit Rücksicht auf die ärmlichen Verhältnisse und auf den Umstand, daß der verstorbene Zapletel ein dienstbeflissener, braver Beamte gewesen war, der Witwe den ihrer Tochter auf weitere drei Jahre gewährten Bezug der Gnadengabe zu belassen.

Von Seite des Finanzausschusses wird daher folgender Antrag gestellt:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der vom Landesausschuße mit Zahlungsanweisung vom 22. März 1884, Z. 2276, der Kanzlistenwitwe Maria Zapletel gewährte Bezug der Gnadengabe monatlicher 2 fl. 50 fr. für ihre am 13. März 1884 gestorbene Tochter Wilhelmine vom April bis zum Beginne des Landtages wird genehmigt und der obgenannten Witwe auch für weiterhin die gleiche monatliche Zubeßerung ihrer Pension per 2 fl. 50 fr. auf die Dauer der der Wilhelmine Zapletel mit dem Landtagsbeschlusse vom 25. September 1883 gewährten dreijährigen Verlängerung ihrer Gnadengabe, d. i. bis 24. Mai 1887, bewilligt.»

(Obvelja — Wird genehmigt.)

b) Vodstva ljudske šole v Premu gledé podpore za napravo brvi čez Reko;

b) der Volksschulleitung in Prem um Subvention zur Herstellung eines Steges über den Refafluß.

Poročevalec Detela:

Čast mi je, v imenu finančnega odseka poročati o prošnji vodstva ljudskih šol na Premu za podporo v znesku 100 gld. iz deželnega zaklada za napravo lesene, na obeh koncih podzidane brvi čez vodo Reko.

Vodstvo ljudske šole, oziroma gospod učitelj Rant, utemeljuje to prošnjo tako:

Zgorenji del vasi Bitinja in pa vas Prem sta po naravni legi le pičlih pet minut druga od druge oddaljeni. Ker pa med tema dvema vasema ob državnej cesti voda Reka teče, ste pri sedanjih okolsčinah v resnici do nad dobre pol ure druga od druge oddaljeni, ker je treba na eno ali na drugo stran velikega ovinka, da se ali do mosta pri «Klobučarji» ali pa do onega pri «Ivančjih» pod Smrjani pride, ter od ene ali druge strani potem preko vode Reke prolazi.

Nova brv bi bila posebno potrebna zaradi šolske mladine, katere ima, kakor tu vodstvo šole navaja, zgorenji del vasi Bitinje leto za letom osem do dvanajst otrok, kateri morajo to daljno pot vsak dan hoditi.

Finančni odsek sicer važnost take brvi pripoznava, ali gledé na to, da ni vložila dotična občina, katera je v prvi vrsti interesirana in dolžna za to skrbeti, te prošnje in se ni pridružila tej prošnji šolskega vodstva, katero ni poklicano v imenu občine ali dotičnih vasi take prošnje staviti in tlako za te vasi obljubiti — in gledé na to, da ni bil predložen načrt in proračun te stavbe, kar se zmirom zahteva, kadar se ima dovoliti iz deželnega fonda podpora — predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja vodstva ljudskih šol na Premu za podporo 100 gld. za napravo brvi čez vodo Reko — se odbije.

(Obvelja — Angenommen.)

c) Šumija Franca gledé podpore za izdajo arhiva za domoznanstvo;

c) des Franz Schumi um Unterstützung behufs Herausgabe des Archivs für Heimatskunde.

Poročevalec Kersnik:

Znani zgodovinar Fran Šumi prosi podpore za nadaljevanje izdaje svojega «Arhiva», oziroma objavljanja zbirke listin in regist, zlasti iz 13. stoletja.

On je uže dobival večkrat od deželnega zbora podporo, v minulem letu in predvlanskem, in ker se je finančni odsek o povoljnem vspehu dovoljenih svot gledé omenjenega objavljanja zgodovinskih preiskavanj prepričal, tudi letos ni mogel drugače, nego da predlaga :

Slavni deželni zbor naj sklene :

Francetu Šumiju naj se dovoli za leto 1885 v nadaljevanje izdavanja «Arhiva» podpore 100 gld. iz deželnega zaklada.

Poslanec Šuklje :

Iz nasveta, katerega smo ravno zdaj čuli, bi se dalo sklepati, da večina finančnega odseka ne pripisuje one veljave in važnosti temu literarnemu podjetju, katere mu strokovnjaki, zgodovinarji, ki se zanimajo za našo domačo povestnico, nikakor ne morejo odreči. Zaradi tega stavljam poseben predlog, katerega hočem na kratko vtrditi.

Moja gospôda, če se oziramo na slovstveno delovanje v naši domovini tekom zadnjih 10 let, bomo pač priznali, da se je precéj storilo v tem času v marsikateri slovstveni stroki. Leposlovje, naša beletristika, se je dobro razvila, odlični liriki so nam nastali, tudi pripovedna poezija je dostojno zastopana, in kar se tiče znanstvene literature, imamo vendar uže v vsakej stroki primerno število reprezentantov. Le ona véda, katera najboljše vpliva na narodni razvoj, namreč naša domača zgodovina, ni do dandanes nič napredovala, da, jaz moram naravnost trditi, je rakovo pot hodila. Še pred 200 leti bila je vojvodina kranjska v tem oziru zastopana od dveh slavnihi zgodovinarjev : Schönlebn in Valvazorja. Pred sto leti se je Vodnikov sovrstnik Linhart vspešno bavil z domačo povestjo, in tudi v prvi polovici sedanjega veka je opaziti neko marljivo gibanje na tem polji. Če se oziramo na one pisatelje, ki so tedaj pri nas na Kranjskem sodelovali pri Hormayerjevih zgodovinskih publikacijah, pri znamenem dunajskem časopisu : «*Jahrbücher für Kunst und Wissenschaft*» in kasneje pri «*Mittheilungen des historischen Vereines*» — imenujem le dve imeni, profesorja Richterja in dekana Hitzingerja — moramo priznati, da so ti možje marljivo nabirali zgodovinsko tvarino in jo obdelovali v zgodovinskih razpravah, od katerih so nekatere svojo veljavo ohranile do današnjega dne. Ali dandanes, moja gospôda? Nerešena uganka je za me, da mi ravno zdaj, ko narodna ideja povsod vabi, spodbuja k marljivemu preiskovanju domače povestnice, tako silno zaostajamo ravno v tej stroki. Jaz nočem primerjati naše skromne razmere s českimi, kjer je slaven zgodovinar, ranjki Fr. Palacky, ustanovil posebno šolo ; le-ta se vedno odlikuje z vzglednimi izdavamimi.

Če se oziramo na sosednjo Hrvatsko in če pomislimo, koliko zanimivega historičnega gradiva je izdala jugoslovenska akademija, če primerjamo hrvatske zgodovinske publikacije z našimi, moram reči, da me je skoro sram o tem govoriti. Sicer pa, moja gospôda, ne smemo se preveč čuditi, ako je naša dežela tako zaostala v tem oziru ; ako svojo domačo povestnico

veliko menj čislamo, nego vsaka druga dežela v Avstriji, kajti historično gradivo pri nas ni nabrano, listine so raztresene po celi deželi, deloma v jako nedostojnih, vlažnih prostorih, deloma so pa razpršene po tujih arhivih. Vsled tega je bilo nemogoče, domači povestnici ustvarjati ono podlago, katera je neobhodno potrebna zgodovinarju, namreč dobro urejeni «diplomatarij», kajti «*Diplomatarium carniolicum*», katero je svoje dni izdavalo zgodovinsko društvo, vendar ne zadostuje, in kar se tiče publikacij ranjkega Kluna, imamo mi zgodovinarji o njegovi zanesljivosti precej isto sodbo, kakor so jo svoje dni imeli o njem politiki.

O tod tedaj prihaja žalosten položaj domače zgodovinske véde. V zadnjem času se je gosp. Šumi sprivil na zgodovinsko preiskavanje ter začel nabirati in izdajati dotično gradivo. Ko sem čul o tem poskusu, ko sem slišal, da se hoče baviti samouk z védami, v katerih so avtodidakti le silno redka prikazen, ko sem slišal, da dotični ni absolviral nobenih akademičnih, da celo nobenih gimnazijskih studij, moram reči, da sem se iz prvega prav porogljivo smejal temu podjetju. Toda, ko sem začel studirati to delo, sem se prepričal, da je to vendar le resno podjetje, ter da je dotični pisatelj, dasiravno priprost meščan, marljiv in vesten delavec na znanstvenem polji. Tega mnenja so tudi oni profesorji na avstrijskih vseučiliščih, kateri ga radovoljno podpirajo z doneski, tega mnenja morajo biti tudi vodstva avstrijskih in inozemskih arhivov, katera mu ravno tako dragovoljno prepuščajo prepise svojih listin in manuskriptov.

Moja gospôda, Šumijev arhiv je v zadnjem letu prijavil marsikatero imenitno zgodovinsko tvarino, in kar se tiče njegovih razprav, nahaja se med njimi marsikatero dobro zrno. Sigurno mi bode pritrdil vsak, kdor je čital na pr. jako zanimivo razpravo profesorja Biedermanna v Gradci «O uskokih in njih naselbinah».

Ali, gospôda moja, očevidno je, da ima g. Šumi pri teh svojih publikacijah denarno zgubo in če bo tako naprej šlo, se bo na naposled vendar moral naveličati svojega dela. Zavolj tega tedaj, ker bi jaz v interesu domače povestnice živo obžaloval, ako bi Šumijev arhiv ostal nedovršen, «torso». Vsled tega se mi vidi, da je finančni odsek v svojem prizadevanju, štediti z deželnimi novci, tukaj pri tej prošnji vendar preveč trdosrčen bil, in tedaj se usojam staviti sledeči predlog :

Slavni deželni zbor naj sklene :

Pisatelju Fr. Šumiju se dovoli v izdavanje «Arhiva» za domovinoslovje podpora 200 gld. za l. 1885 iz deželnega zaklada.

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Poročevalec Kersnik :

Kot poročevalcu mi ostaja samo naloga, braniti stališče finančnega odseka.

Le ta odsek je imel, ko je predlagal 100 gld. podpore Franju Šumiju, v očeh samo to, da je dotičnik dobil že pred dvema leti 200 gld. z dostavkom «*ein für allemal*», lansko leto pa tudi še 150 gld. ; ker je

izdavanje «Arhiva» za nekaj časa prenehalo — akoravno ga pisatelj sedaj nadaljuje — predlagal je finančni odsek v svoji štedljivosti letos le 100 gld. Toliko v obrambo stališča finančnega odseka.

Ker je pa isti letos še vselej, rekel bi — prodril s svojimi štedljivimi nameni, kar se mu pa prav v minulem letu ni vselej posrečilo, mislim, da se bomo člani finančnega odseka potolazili, ako prodere letos jedenkrat gledé tako gorko zagovarjanega prosilca pravomestna munificenca slavnega deželnega zbora preko naravne štedljivosti finančnega odseka, ter se sprejme predlog gospoda predgovornika. Sicer pa ostajam pri predlogu finančnega odseka.

Deželni glavar:

Finančni odsek predlaga, da bi se dovolilo Francetu Šumiju 100 gld.; nasprotno predlaga pa gospod poslanec Šuklje podpore 200 gld.

Najprej bomo glasovali o predlogu gosp. poslanca Šuklje-ja. Prosim, oni gospodi, kateri se strinjajo s tem predlogom, blagovolijo vstati.

(Predlog se sprejme — Der Antrag wird angenommen.)

Toraj odpade glasovanje o predlogu finančnega odseka.

d) Šolske občine Cérkniške gledé posojila 2000 gld. v namen razširjanja šolskega poslopja;

d) der Schulgemeinde Zirknitz um ein Darlehen per 2000 fl. behufs Erweiterung des Schulgebäudes.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Cérkniška šolska občina je že leta 1879. dobila namesto trirazredne štirirazredno šolo. Tretji in četrti razred sta v prav slabem prostoru, zato je sklenila tamošnja občina, dozidati k sedanji šoli še toliko poslopja, da bo dovolj prostora za tretji in četrti razred in da bo v tem poslopju tudi stanovanje za učitelje, kajti zdaj plačuje občina za stanovanje učiteljev 90 gld. Stroški za tako prizidanje bodo znašali 7731 gld. 51 kr., od katerih pa se bo nekoliko stroškov, kakor za kamnje, opeko, les in drugi material *in natura* pokrilo. Cela svota se bo tedaj znižala na 5309 gld. Davka plačuje občina 6537 gld. 50 kr., morala bi si tedaj več kot 100 % naložiti, ako bi hotela vse stroške s prikladami pokriti. Občina plačuje zdaj 21½ % občinske priklade, in vseh drugih priklad, deželnih, cestnih in za normalni šolski zaklad 52½ %. Tedaj bo občina res težko premagala vse stroške. Obrnila se je torej do deželnega zbora s prošnjo, naj bi jej dovolil iz deželnega fonda posojilo 2000 gld. brez obresti, ter se obvezuje, da bo v 10 letih vrnila to posojilo vsako leto po 200 gld. Na ta način misli, da ji bo mogoče prizidati

šolo, in ostalih 3200 gld., pravi, da si bo po drugi poti priskrbela. Ta prošnja je res uvaženja vredna. Finančni odsek je spoznal, da občina zasluži podporo, kakor vsaka druga, katerim je že dovolil podpore. Finančni odsek je pa mislil, da posojila ni mogoče dati iz deželnega fonda, kateri ima že tako deficit, ki se mora s prikladami pokriti. Če bi se začela posojila dajati, bi se od vseh stranéh oglašale občine s takimi prošnjami in nam bi ne bilo mogoče, ustrezati vsem takim željam. Finančni odsek priznava, da bo morala Cérkniška občina dobiti kako podporo, vsaj za leto 1886, ker za prihodnje leto ni mogoče dati podpore. Za leto 1886 se bo pa deželni zbor gotovo oziral na to prošnjo s primerno podporo, kakeršna se daje navadno za zidanje šol, katerim se dovoljuje podpora po 10 % izneska vseh stroškov, katerega imajo za zidanje šol. Deželni šolski svét bo tej občini tudi gotovo dovolil primerno podporo iz hranilničnega darila.

Finančni odsek priporoča tedaj sledeči nasvét:

Slavni deželni zbor prošnje šolske občine Cérkniške za brezobrestno posojilo ne more vslišati; oziral se pa bode l. 1886. pri podporah za stavbe ljudskih šol na Cérkniško šolo s primerno podporo.

(Obvelja — Angenommen.)

e) Tomšiča Ivana, urednika «Vrtca», gledé podpore;

e) des Tomšič Ivan, Redacteurs des «Vrtec», um Subvention.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Gospod Ivan Tomšič, učitelj na ljubljanski vadnici, izdaja že 14 let časopis za slovensko mladost s podobami: «Vrtec». Letos se je obrnil do deželnega zbora s prošnjo, da bi se mu dovolila kaka podpora za izdavo tega časopisa. V svoji prošnji navaja, da ima pri tem časopisu mnogo stroška, ker mora zanj lesoreze preskrbovati, ki so dragi in da ima tudi zavolj tega deficit pri tem časopisu, ker ga daje revnim šolam zastonj in ker ga tudi drugi naročniki neredno plačujejo. Časopis «Vrtec» je edini te stroke list, ki ga imamo in je zelo koristen naši mladini. Zato je želeti, da bi ta časnik ne prenehal, ampak da bo gospod izdajatelj in pisatelj tudi za naprej imel veselje, ta časnik izdajati, kar je samo takrat mogoče, ako se gospodu Tomšiču prošnja usliši, da se mu namreč dovoli podpora za ta časopis, kakor tudi za knjige, katere je začel izdavat za slovensko mladino.

Finančni odsek je prošnjo gospoda Tomšiča popolnoma opravičeno spoznal, tedaj nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj dovoli Ivanu Tomšiču za izdavanje pomočnih knjig in časnika «Vrtec» za mladino podporo v znesku 100 gld. za leto 1885. iz deželnega fonda pod to, da gospod Tomšič leta 1885. 20 iztisov «Vrtca» daje brezplačno slovenskim ljudskim šolam.

Tukaj je nek pogoj, katerega bo gospod Tomšič gotovo rad izvršil in katerega tudi zdaj izvršuje, ker daje tudi zdaj časopis «Vrtec» brezplačno revnim ljudskim šolam.

(Obvelja — Angenommen.)

f) Prašnikarja Mateja, bivšega učitelja na šoli za silo, gledé miloščine;

f) des Prašnikar Matthäus, gewesenen Nothschullehrers, um Gnadengabe.

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor!

Finančnemu odseku se je izročila prošnja bivšega učitelja za silo, Mateja Prašnikarja. Prošilec se sklicuje na to, da je od leta 1841. pričenski služboval na raznih šolah na Kranjskem in Zgorenjem Štajarskem, in iz priloženih svedočeb se zares razvidi, da je od leta 1841. do 1848. leta opravljal službo učitelja, organista in cerkovnika pri Sv. Juriji pri Svibnjem.

Od leta 1851. do 1859. služboval je v isti lastnosti pri Sv. Lenartu na Spodnjem Štajarskem; od leta 1867. pa do 1879. je bil učitelj za silo na šoli v Zgorenjih Susicah v Topliški fari in potem na šoli v Soteski. Dalje se je uveril finančni odsek, da je prošilec že nad 69 let star; revščina njegova je popolnoma dokazana in on ima vrh tega še skrbeti za svojo 62letno boleho soprogo.

Oziraje se na vse te razloge nasvetuje finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Bivšemu učitelju Mateju Prašnikarju se dovoli miloščina 40 gld. na tri leta iz učiteljskega penzijskega zaklada.

(Obvelja — Angenommen.)

g) Učiteljev Kamniškega okraja za dovoljenje funkcijskih doklad, odškodovanja za stanovanje in predplačil;

g) der Lehrer des Bezirkes Stein um Bewilligung von Junctionszulagen, Quartiergeldern und Gehaltsvorschüssen.

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor!

Finančnemu odseku se je izročila prošnja učiteljev Kamniškega šolskega okraja.

Učitelji v tej prošnji prosijo, prvič: naj se učiteljem na enorazrednicah dovolijo službene doklade; drugič, naj se onim učiteljem druge, tretje in četrte

vrste na večrazrednih šolah, ki nimajo prostega stanovanja in tudi nobene stanarine ne dobivajo, plača zboljša, in tretjič prosijo učitelji Kamniškega okraja, naj se vsem učiteljem na Kranjskem dovolijo predplače.

S podobno prošnjo so se oglasili tudi učitelji Krškega okraja, le s tem razločkom, da se oni ne potegujejo za predplače, temveč za 30letno službeno dobo po analogiji profesorjev na srednjih šolah.

V finančnem odseku nadvladalo je mnenje, da se obe prošnji skupaj obravnavate; vendar vidim iz današnjega dnevnega reda, da je, jaz mislim vsled pomote, izostala prošnja Krških učiteljev, katera se sicer v drugih točkah strinja s prošnjo Kamniških učiteljev, in zaradi tega si usojam vprašati in prositi gospoda predsednika in visoko zbornico, če se mi dovoli, da ob enem imenom finančnega odseka tudi poročam o prošnji Krških učiteljev. Potem bi se dotična točka dnevnega reda imela glasiti:

g) «učiteljev Kamniškega in Krškega okraja za dovoljenje funkcijskih doklad, odškodovanja za stanovanje in predplačil, oziroma 30letne službene dobe».

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, smatram, da slavni zbor pritrdi temu, da se ob enem poroča in sklepa tudi o prošnji učiteljev Krškega okraja.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

Poročevalec Šuklje:

Kot poročevalcu finančnega odseka se mi vidi umestno, da govorim najprej o onih dveh točkah, v katerih se obe prošnji ne vjemate: namreč o predplačilih in o 30letni službeni dobi.

Kar se teh toček tiče, bili smo pač v finančnem odseku takoj tega mnenja, da se imate ti točki brezpogojno odbiti.

Nečem tukaj preiskavati, če bi bil v istini učiteljski stan na boljsem, ako se mu ponudi po predplačilih prilika, dolgove kontrahirati, katerih bi se pač pri svojih pičlih dohodkih le s težavo mogel iznebiti.

Ozirali smo se marveč v finančnem odseku le na to, da bi v to svrhu potrebovali poseben denarni zaklad, poseben deželni fond, in tak fond, gospoda moja, ne bo mogel obstajati le iz nekih stotakov ali tisočakov, kajti Kranjska dežela vzdržuje dandanes 424 učiteljev, in prošenj za predplačila bi bilo sigurno jako veliko.

Evidenca teh predplačil in zaračunanje pa bi toliko posla provzročevalo, da bi deželni zbor sigurno moral pomnožiti uradniško osebje pri deželnem računovodstvu vsaj za eno osebo.

To pa, gospoda moja, se sigurno ne strinja z deželnimi interesi in zaradi tega nasvetujem jaz v imenu finančnega odseka, ker tak trošek vendar ni v nobeni primeri z dvomljivim dobičkom, katerega bi učitelji imeli od takih predplačil, da se ta točka učiteljskih prošenj — ne usliši.

Isto tako se moram izjaviti glede prošnje Krških učiteljev za 30letno službeno dobo.

Oni se sklicujejo na analogijo srednje-šolskih profesorjev; ali meni se dozdeva, da ta analogija ni na svojem mestu.

Pred vsem je treba uvaževati, da ljudski učitelj veliko prej pride do stalne službe nego profesorski kandidat pri srednjih šolah. Skušnja zadnjih let nas prepriča, da se pred 30. letom redko kateremu profesorskemu kandidatu posreči, dobiti stalno mesto. Kandidatu za ljudske šole pa je vsakako mogoče, vsaj do 24. leta zadostovati vsem tirjatvam deželne šolske postave za Kranjsko ter prestati vse potrebne izpite, da se mu potem zaračuni dotična službena doba.

Poleg tega pa se moramo tudi ozirati na to, da je država tedaj, ko je le 30 let odmerila srednje-šolskim profesorjem, sigurno ozirala se na znanstveno delovanje, katero ona po vsej pravici tirja in tirjati sme od dotičnih učiteljev; pri ljudskih učiteljih pa se kaj enacega ne zahteva in vsled tega je finančni odsek bil tega mnenja, da se tudi druga točka dotičnih prošenj zavrže.

Mnogo bolj opravičena se mi pač vidi tretja točka dotičnih prošenj, namreč prošnja za stanarino onih učiteljev na večrazrednih šolah, kateri nobene stanarine ne dobivajo in tudi prostega stanovanja nimajo; in tu moram pač reči, da je usoda ljudskega učitelja, ki je primoran v takem kraju shajati s pičlo plačo 400—500 gld. ter ž njo vred živiti svojo rodbino, da taka usoda ni ravno ugodna, da je čestokrat uprav milovanja vredna. Vidi se mi, da se sedanje razmere ne vjemajo s § 55. državnega šolskega zakona. Gotovo je tedaj, gospôda moja, da bomo v kratkem tudi v tem oziru morali sklepati o nekaterih neizogibnih spremembah. Ali če se oziramo na normalno-šolski proračun, če pomislimo, da smo prisiljeni, povekšati priklado za normalno-šolski zaklad letos od 18 % na 20 %, ter če pomislimo, da imamo navzlic temu še primankljeja nad 7000 gld., potem, gospôda moja, je finančni odsek tudi popolnoma opravičen, ako za letos vsaj stavlja predlog, da se prošnja učiteljev glede stanarine ne usliši.

Isto tako se bo moralo goditi s prošnjo učiteljev na enorazrednicah za funkcijske doklade, dasiravno jaz tukaj po svojem subjektivnem mnenji naravnost izrečem, da je ta prošnja po vsem opravičena in stvarno utemeljena.

Kajti, gospôda moja, kak namen imajo prav za prav te opravilne doklade. Vender večjidel le ta namen, da se učitelji nekoliko odškodujejo za svoj pisarski posel.

Tistih uradnih pisarij pa ima učitelj na enorazrednici skoro nič manj, nego njegov kolega na dvo-razredni ljudski šoli, kateremu se vender odmerja 50 gld. opravilne doklade.

Poleg tega so enorazrednice najbolj prenapolnjene in posel učitelja, službovanje njegovo je tukaj najbolj težavno, ker se ima baviti ob istem času z otroci tako različne starosti. Potem pa, gospôda moja, sem uverjen, da imajo ravno enorazredne šole najvažnejši

kulturni pomen za našo deželo, in jaz rečem naravnost, da bi ljudska omika v Kranjskeji na višji stopnji stala, da bi zlasti število tistih, kateri ne znajo pisati ne brati, tako zvanih analfabetov, ne kazalo tako ogromne številke, kakor dandanes, ako bi se več enorazrednic ustanovilo po deželi namesti posameznih štirirazrednic z neprimerno velikim okrožjem. Tudi sem uverjen, da, če bi danes imeli sklepati o novem šolskem zakonu, bi brez vsakega ugovora tudi učitelji na enorazrednicah dobili take opravilne doklade, kakor so jim dovoljene skoro v vseh sosednih deželah.

Ali, gospôda moja, kakor sem vže navel, je naš denarni položaj v normalno-šolskem zakladu tako žalosten, da vsaj letos te popolnoma utemeljene prošnje uslišati ne moremo.

Učitelji bodo tedaj tudi za letos morali še potrpljenje imeti; kajti če bi se samo učiteljem na enorazrednicah dovolile opravilne doklade, se je bati, da bi letos morali povekšati priklado od 18 % na 21 %.

Tolažba sicer, da se bodo razmere pri normalno-šolskem zakladu kmalo na bolje obrnile, ni prazna; saj vender enkrat upamo priti do tega, da bo tudi južna železnica, katera vsako leto deželi 12 000 gld. premalo plačuje, svoj donesek v normalno-šolski zaklad prisiljena plačevati. Potem bomo imeli takoj trikrat večjo svoto na razpolaganje, nego jo potrebujemo za priklade na enorazrednicah.

Zaradi tega sem v neprijetnem položaji, v imenu finančnega odseka predlagati slavnemu zboru:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnji učiteljev Kamniškega in Krškega okraja se za letos ne uslišite.

(Obvelja — Angenommen.)

h) Pirnata Jerneja, ljudskega učitelja v Prečini, da bi se mu priznala II., III. in IV. starostna priklada;

h) deß Pirnat Bartholomäus, Volksschullehrer in Prečna, um Zuerkennung der II., III. und IV. Dienstalterszulage.

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor!

Učitelj Jernej Pirnat v Prečini je izročil prošnjo za drugo, tretjo in četrto službeno doklado. Prosilec službuje 31 let in je dobil svojo prvo službeno doklado leta 1874., tedaj bi on imel pravico do druge in tretje, nikakor pa ne do četrte službene doklade. Ali od leta 1874. sem je bil dotični učitelj kazenskim potom prestavljen iz svojega bivališča na Raki v Prečino in deželni šolski svet mu dosedaj tudi ni dovolil nobene dalje službene doklade.

Vender so poročila o njegovem sedanjem službovanji, kolikor se razvidi iz prilog, še precej ugodna.

Vsled tega nasvetuje finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Učitelju Jerneju Pirnatu v Prečini se dovoli druga službena doklada, ako ga deželni šolski svet spozna vrednim.

(Obvelja — Angenommen.)

11.) Dopolnilna volitev jednega člana v šolski odsek.

11.) Ergänzungswahl eines Mitgliedes in den Schulausschuß.

Deželni glavar:

Vrsiti se ima sedaj dopolnilna volitev v šolski odsek vsled smrti poslanca gospoda viteza Schneida, kateri je bil član šolskega in peticijskega odseka.

Prosim oddati listke za šolski odsek!

(Zgodi se — Geschieht.)

Za skrutatorja imenujem gosp. poslanca dr. Papeža in dr. Mauer-ja.

(Po končanem skrutiniji — Nach beendigtem Scrutinium.)

Prosim naznaniti izid volitve!

Poslanec dr. Papež:

Oddanih je bilo 27 listkov, od teh je dobil gosp. poslanec Dev 22 glasov, praznih listkov je bilo pet.

Deželni glavar:

Konstatiram, da je gosp. poslanec Dev izvoljen kot član v šolski odsek.

12.) Dopolnilna volitev jednega člana v peticijski odsek.

12.) Ergänzungswahl eines Mitgliedes in den Petitionsausschuß.

Deželni glavar:

Prosim oddati listke k volitvi člana za peticijski odsek.

(Zgodi se — Geschieht.)

Za skrutatorja imenujem gosp. poslanca dr. Sterbenca in gosp. poslanca Fabra.

(Po končanem skrutiniji — Nach beendigtem Scrutinium.)

Prosim naznaniti izid volitve.

Poslanec dr. Sterbenec:

Za peticijski odsek je bilo oddanih 22 listkov in enoglasno je voljen gosp. poslanec Dev v ta odsek.

Deželni glavar:

Konstatujem, da je gospod poslanec Dev voljen v peticijski odsek in prosim, da se ta odsek koj konstituira.

(Po odmoru — Nach einer Pause:)

Peticijski odsek se je konstituiral, ter si izvolil za svojega načelnika gospoda poslanca Pfeiferja.

Gospod poslanec Pakiž mi je izročil prošnjo okrajnocestnega odbora in županstva v Ribnici, potem županstevev občin: Sodražica, Sušje in družih za sprejem okrajnih cest Kočevje-Ljubljana in Kočevje-Rakek v deželno upravo ali dovolitev podpore za popravo teh cestá.

(Izroči se upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschuße zugewiesen.)

Gospod poslanec Pakiž mi je dalje izročil prošnjo županstevev, Ribnica, Sodražica, Sušje in družih, da bi se za sodnijski okraj Ribnico vojaski nabor vrsil v Ribnici.

(Izroči se upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschuße zugewiesen.)

Der Herr Abgeordnete Faber überreicht eine Petition des Fischereivereines in Laibach um eine Unterstützung zur Errichtung einer Muster-Fischzucht-Anstalt in Studenz.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschuße zugewiesen.)

Prihodnjo sejo določim s privolenjem slavnega zbora na četrtek 9. oktobra ob 10. uri dopoldne.

(Dnevni red: Glej prihodnjo sejo. — Tagesordnung: Sieh nächste Sitzung.)

Odsek za mestni statut zboruje jutri ob 10. dopoldne. — Der Ausschuß für das Statut der Stadt Laibach versammelt sich morgen um 10 Uhr vormittags.

Gospodarski odsek ima sejo jutri 8. oktobra ob 3. popoldne. — Der volkswirtschaftliche Ausschuß hält seine Sitzung morgen um 3 Uhr nachmittags.

Finančni odsek ima sejo danes ob 3. popoldne. — Der Finanzausschuß hält Sitzung heute nachmittags um 3 Uhr.

Sklenem sejo.

Seja se konča ob 2. uri popoldné. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr nachmittags.

Na skrajnostjo imenovan gosp. poslanec dr. Peter ...

Poslanec dr. Sterbenec

Na petdeseti odsek je bilo oddanih 23 listkov in ...

Deželni glavari:

Konstatiram, da je gospod poslanec Dr. Peter v ...

(Po odobrenju) — Glas enotih županov ...

(Kotič se upravnemu odseku — žiriji pri ...)

Poslanec dr. Papež:

Obdanih je bilo 27 listkov, od teh je dobil gosp. ...

Deželni glavari:

Konstatiram, da je gosp. poslanec Dr. Peter ...

(Kotič se imenuje) — Glas enotih županov ...

Poslanec dr. Papež:

Obdanih je bilo 27 listkov, od teh je dobil gosp. ...

Seja se konča ob 2 uri popoldne. — Sednja ...

Prosim oddati listke k volitvi člana za petdeseti ...

11.) Dopolnilna volitev drugega člana v žolski ...

11.) Dopolnilna volitev drugega člana v žolski ...

Deželni glavari:

Visti se ima nekaj dopolnilna volitev v žolski ...

(Kotič se — (Kotič))

Poslanec dr. Papež:

Obdanih je bilo 27 listkov, od teh je dobil gosp. ...

12.) Dopolnilna volitev drugega člana v peti ...

12.) Dopolnilna volitev drugega člana v peti ...

Deželni glavari:

Prosim oddati listke k volitvi člana za petdeseti ...

(Kotič se — (Kotič))

Seja se konča ob 2 uri popoldne. — Sednja ...

Prosim oddati listke k volitvi člana za petdeseti ...